

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME

KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

3'üncü Toplantı

3 Şubat 2022 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu'nun, 2 Şubat 2022 Çarşamba günü Edirne'nin İpsala ilçesi Paşaköy köyü Mandakoru mevkinde Yunan sınır güvenlik güçleri tarafından geri itilen ve donarak ölen 12 göçmenle ilgili gelen bilgilere; Komisyonun bugünkü gündemine, Komisyona yapılan bireysel başvurulara ve "kelepçeli muayene" uygulamasına ilişkin açıklaması

III.- KARARLAR

1.- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun Bünyan Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu ile Tarsus Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu'nun birlikte görüşülmesi hususuna ilişkin karar

IV.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELE

1.- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun Bünyan Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu ile Tarsus Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu'na ilişkin görüşmeler

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

3'üncü Toplantı

3 Şubat 2022 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, saat 10.34'te açıldı.

Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu, 2 Şubat 2022 Çarşamba günü Edirne'nin İpsala ilçesi Paşaköy köyü Mandakoru mevkinde Yunan sınır güvenlik güçleri tarafından geri itilen ve donarak ölen 12 göçmenle ilgili gelen bilgilere; Komisyonun bugünkü gündemine, Komisyona yapılan bireysel başvurulara ve “kelepçeli muayene” uygulamasına ilişkin açıklama yaptı.

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun Bünyan Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu ile Tarsus Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu'nun birlikte görüşülmesi hususu oy birliğiyle kabul edildi.

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun Bünyan Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu, görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun Tarsus Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu, görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 12.57'de toplantıya son verildi.

3 Şubat 2022 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.34

BAŞKAN: Hakan ÇAVUŞOĞLU (Bursa)

BAŞKAN VEKİLİ: MAHMUT ATILLA KAYA (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa Sezgin TANRIKULU (İstanbul)

SÖZCÜ: Osman Nuri GÜLAÇAR (Van)

KÂTİP: Fatma KURTULAN (Mersin)

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, değerli basın mensupları, kıymetli katılımcılar; hepiniz toplantımıza hoş geldiniz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 22’nci Toplantısını açıyorum. (*)

Yeterli çoğunluğumuz vardır.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Hakan Çavuşoğlu’nun, 2 Şubat 2022 Çarşamba günü Edirne’nin İpsala ilçesi Paşaköy köyü Mandakoru mevkinde Yunan sınır güvenlik güçleri tarafından geri itilen ve donarak ölen 12 göçmenle ilgili gelen bilgilere; Komisyonun bugünkü gündemine, Komisyona yapılan bireysel başvurulara ve “kelepçeli muayene” uygulamasına ilişkin açıklaması

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sayın Komisyon üyeleri, 2 Şubat 2022 Çarşamba günü Edirne’nin İpsala ilçesi Paşaköy köyü Mandakoru mevkinde Yunan sınır güvenlik güçleri tarafından geri itilen ve donarak ölen 12 göçmenin cansız bedenine ulaşıldığı bilgisini üzüntüyle öğrenmiş bulunmaktayız. Bu müessif olayın yaşandığı bölgede Jandarma sınır birlikleri, polis ve AFAD ekipleri tarafından arama tarama faaliyetlerine devam edilmektedir; temennimiz can kaybının daha da artmamasıdır.

Geri itilen göçmenlerin ayakkabılarının çıkarılmış ve elbiselerin soyulmuş olması nasıl bir akıl tutulmasının yaşandığının en açık göstergesidir. Yaşanan bu olay, Yunanistan’ın insan haklarına ve uluslararası hukuk kurallarına aykırı eylemlerinin vardığı boyutu ve göçmenlerin hayatlarını fütursuzca nasıl tehlikeye attığını bir kez daha gözler önüne sermiştir. Yunanistan’ın, göçmenlere karşı tüm hukuk kurallarını ayaklar altına alan yaklaşımı konusundaki hissiyatımızı ifade etmekte kelimeler kifayetsiz kalmaktadır. Ancak şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki: Yunanistan bu uygulamaları nedeniyle insanlığın vicdanında mahkûm olmuştur ve bir gün uluslararası hukuk önünde de mahkûm olacaktır.

Sayın Komisyon üyeleri, bugün gündemimizde yer alan Bünyan Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu ile Tarsus Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporunu görüşmek üzere toplanmış bulunuyoruz.

Şimdi, gündemimize geçmeden önce Komisyona yapılan bireysel başvurularla ilgili olarak heyetinizi bilgilendirmek istiyorum. Komisyonumuza 27’nci Yasama Döneminde 1 Şubat 2022 tarihi itibarıyla ulaşan toplam başvuru sayısı 9.681’dir. Komisyonumuzca işleme alınan başvuruların konularına göre dağılımı şu şekildedir: Ceza infaz kurumlarına ilişkin başvurular 7.224, yargıya ilişkin sorunlar ve şikâyetler 2.051, sağlık sorunları 28, yardım talepleri 124, sosyal güvenlik işlemlerinden

(*) Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

şikâyet 58, Komisyonunun girişimde bulunması ve yerinde inceleme yapılması talebi 354, kolluk uygulamalarından şikâyetler 236, yasal düzenleme talepleri 505, memuriyete ilişkin sorunlar 141, işçi sorunları 102, engelli sorunları 45, askerlikle ilgili sorunlar 20, muhtelif konular 1.044.

Değerli üyelerimiz, raporların görüşmelerine başlamadan önce, geçen toplantımızın da önemli konularından biri olan “kelepçeli muayene” uygulaması hakkında kısaca bilgi vermek istiyorum: Bildiğiniz üzere, Anayasa’nın 17’nci maddesinde, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağı; Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 2’nci maddesinde, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı; 6’ncı maddesinde, hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluğun, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddi ve manevi koşullar altında çektilereceği ve 50’nci maddesinde de kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçların yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için hekimin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbi nedenlerle veya diğer kontrol usullerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak amacıyla kullanılabilereceği hükme bağlanmıştır. Anılan hükümlere benzer düzenlemeler, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve diğer kimi uluslararası metinlerde de yer almaktadır. Diğer taraftan, Jandarma Genel Komutanlığının 27/3(B) sayılı Devriye Yönergesi’nin 7’nci maddesinde de hükümlü ve tutukluların sevk ve nakli sırasında veya ceza infaz kurumu dışında kaçmasını önlemek için kelepçe takmak, sevk edilenin koluna girmek, yeterli sayıda personel ile etrafında çember oluşturmak gibi sağlığa zarar vermeyecek gerekli bütün önlemlerin alınacağı; alınacak emniyet tedbirlerinin derecesinin tayininde belirleyici olan tek hususun güvenlik ihtiyacı olduğu; hükümlü ve tutukluların sağlık kuruluşlarında tedavileri sırasında gerektiğinde hükümlü ve tutukluların sağlığına zarar vermeyecek şekilde, kaçmalarını önlemek için kelepçe takılabileceği ancak yapılacak muayene ve tedaviyi engellediği için kelepçenin çıkarılmasının doktor tarafından talep edilmesi hâlinde, muayene ve tedavi sırasında gerekli emniyet tedbirleri alındıktan sonra kelepçenin çıkarılacağı, bu hususun neden olabileceği aksaklıkların ilave tedbirlerle giderileceği; kelepçenin bilekleri aşırı derecede sıkacak şekilde takılamayacağı; kelepçelenen kişi tarafından kelepçenin görülmesinin engellenmek istenmesi durumunda gerekli kolaylığın gösterileceği hükme bağlanmıştır.

İlgili mevzuat incelendiğinde, sağlık kuruluşlarındaki tedavi ve muayeneler esnasında hükümlü ve tutuklulara kelepçe takılması; kısıtlamanın kaçmayı önleme amacı taşıması, söz konusu kısıtlamaya ihtiyaç duyulması ve kısıtlamanın ilgilinin sağlığına zarar vermemesi şeklinde 3 şartın birlikte gerçekleşmesine bağlıdır. Bununla birlikte, tüm koşullar gerçekleşse dahi yapılacak muayene ve tedaviyi engellediği için kelepçenin çıkarılmasının doktor tarafından talep edilmesi hâlinde muayene ve tedavi sırasında gerekli emniyet tedbirleri alındıktan sonra kelepçenin çıkarılması yine de mümkündür.

Diğer taraftan, özgürlüğünden mahrum bırakılan herkesin insan onuruna uygun muamele görme hakkı vardır ve alınan tedbirlerin uygulanma koşullarının, kişiyi, tutulmaya bağlı kaçınılmaz üzüntü seviyesini aşacak yoğunlukta bir sıkıntıya sokmaması gerekir. Bu bağlamda, özgürlüğünden mahrum bırakılan hasta kimselere sevk veya tedavileri sırasında kelepçe takılmasında insan onurunun korunması ile güvenlik gereklilikleri arasındaki ölçülülüğün göz önünde bulundurulması zorunludur. Dolayısıyla, özgürlüğünden mahrum bırakılan hasta kimseler sevk veya tedavileri sırasında kaçma veya kendisine veya başkasına zarar verme riskinin olmadığı, bu yöndeki uygulamanın orantısız olduğu veya kişinin kamuya ifşa edilmesi amacını taşıdığı durumlarda kötü muamele yasağının ihlal edileceği unutulmamalıdır.

Sonuç olarak, kelepçe takılmasının gerekip gerekmediğinin her somut olayın kendi koşulları içerisinde değerlendirilmesinin hak ihlali iddialarının ortadan kaldırılması bakımından büyük önem taşıdığını kanaatini taşımaktayım.

III.- KARARLAR

1.- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun Bünyan Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu ile Tarsus Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu'nun birlikte görüşülmesi hususuna ilişkin karar

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sayın Komisyon üyeleri, şimdi gündemimizde yer alan raporların görüşmelerine başlıyoruz.

Usul ekonomisi bakımından uygun görülmesi durumunda her 2 rapor birlikte görüşülecek ve ayrı ayrı oylarınıza sunulacaktır.

Bünyan Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu ile Tarsus Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu'nun birlikte görüşülmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Raporların birlikte görüşülmesi hususu oy birliğiyle kabul edilmiştir.

IV.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun Bünyan Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu ile Tarsus Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu'na ilişkin görüşmeler (**)(***)

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, talepte bulunan sayın üyelerimize İç Tüzük'ün 29'uncu maddesi uyarınca istem sırasına göre söz vereceğim ancak öncelikle, bugün toplantımıza katılım sağlayan, iştirak eden değerli konuklarımızı size takdim etmek istiyorum.

YASAMA UZMANI TANER GEÇMEZ – Yunus Alkaç, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü; Mehmet Yılmaz, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdür Yardımcısı; Hasan Akceviz, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdür Yardımcısı; Fatih Güngör, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı; Hüseyin Şık, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı; Tahsin Mutlu, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı; Yusuf Kenan Çağlar, Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü Kontrolörler Kurulu Başkanı; Fatih Serkan Günaydın, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Tetkik Hâkimi.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, tekrardan hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, öncelikle Alt Komisyon Başkanımız Sayın İbrahim Yurdunuseven'e raporlarıyla ilgili görüşlerini ifade etmek üzere söz veriyorum.

Buyurun Sayın Yurdunuseven.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, çok değerli milletvekili arkadaşlarımız ve Bakanlığımızın çok değerli bürokratları; hoş geldiniz diyorum.

Başkanım, müsaade ederseniz ben de 2 cezaevini anlatıp daha sonra genel bir değerlendirme yapmak istiyorum zamandan tasarruf etmek adına.

Evet, Komisyon üyeleri olarak tüm parti temsilcilerimiz bir birliktelik içerisinde ve hiçbir sıkıntı çıkarmadan tüm parti temsilcilerimizin de bulunduğu ortamda 7-8 Kasım 2021 tarihlerinde Bünyan Kayseri Cezaevinde incelemede bulunduğu; burada kapalı cezaevinde kuruma girişte detaylı aramanın insan onuruna aykırı olduğu; yapılan aramada direnildiği zaman da kaba kuvvet kullanıldığı; bazılarının Covid-19 aşısının talep edildikten iki ay sonra yapıldığı; kurumda dış doktorunun bulunmadığı; yine

(**) 11/1/2022 tarihli Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu tutanakları tutanağa eklidir.

(***) Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun Bünyan Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu ile Tarsus Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu tutanağa eklidir.

dış hekimlerine götürüldüklerinde tedavinin yeterli olmadığı ve ünite kapasitesinin yetersiz olduğu; sıcak su sorunu yaşanmadığı, yemeklerin çok kötü, yağlı olduğu, zaman zaman yemekleri dökmek zorunda kaldıkları; doktor tarafından kendisine diyet yemeği verilenlerin reçeteye uygun diyet yemeği alamadığı, ortak yayında televizyon kanalının yetersiz olduğu; ülke satında yasaklı olmayan bazı gazetelerin talep edilmesine rağmen kendilerine verilmediği; başka illerdeki kurumlara nakil taleplerinin kabul edilmediği, telefonla görüşme hakkının 2 defa, onar dakika kullanıldı ancak telefon görüşünün saatinde yapılmaması durumunda bunların kendisine hak kaybı olarak kullanıldığı, kapalı görüşlerin bir saat olarak kullanıldığı, bunun dokuzda başladığı, özellikle şehir dışından gelenlerin saat dokuza yetişemediğinden bu görüşte hak kaybına uğradığının kendisine belirtildiği; yine ailelerin gönderdiği posta pullarının kendine verilmediği; Covid-19 salgınından kaynaklı karantina koşullarının çok kalabalık olduğu, koğuş içerisinde bulunan kırık sandalyelerin kurum idaresinden değiştirilmesinin talep edildiği hâlde değiştirilmediği; Bakanlığa yazılan yazılara cevap verilmediği; koğuşlarda arama esnasında eşyaların yere atıldığı tespiti yapılmıştır.

Bünyan Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kuruma ilk girişte psikolojik ya da fiziksel bir şiddete uğramadıkları; kuruma ilk girişte yapılan aramanın iç çamaşırları çıkarılmadan yapıldığı; kurumda yirmi dört saat sıcak su bulunduğu; yeterli ve yenilebilir yemeklerin bulunduğu; kurum listesinde bulunan 24 adet televizyon kanalının yetersiz olduğu, çocukların genellikle film ve müzik kanallarını talep ettiği; her gün ya da açık zamanlarda kapalı spor salonunda bir saat spor yapma imkânlarının kullanıldığı şeklinde tespitlerimiz vardır.

Yine Bünyan 1 Numaralı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda genel olarak kuruma girişte psikolojik yahut fiziksel şiddete maruz kalınmadığı ve ilk girişte aramanın usulüne uygun yapıldığı tespiti yapılmıştır. Dış hekimine hiç çıkarılmadıkları, revire çıkmanın çok zor olduğu, çıkıldığı takdirde de üstünlük bir muayene yapıldığı tespiti yapılmıştır. Soğuk suya erişim konusunda sıkıntı yaşanmadığı ancak sıcak suyun yeterli olmadığı; yemeklerin yağlı olduğu, besleyici olmadığı; on beş günde bir kırk beş dakika kadar spora çıkarıldıkları; 24 adet televizyon kanalının yetersiz olduğu, daha fazla kanal istedikleri; yine kısa dalga radyo verildiği için TRT FM dışında başka bir radyoyu dinleyemedikleri; istenilen gazeteleri almakta sorun yaşandığı; telefon görüşü haklarının haftada iki gün ve onar dakika olarak kullanıldığı; kapalı görüşlerin bir saat kadar yaptırıldığı ancak kapalı görüş alanına giderken yolda geçen sürenin süreye dâhil edilmediği; görüşe giderken, koğuştan çıkarken veya koğuşa girmeden önce ayakkabıların mutlaka çıkartılması zorunluluğu olduğu; koğuş değişikliği taleplerinin yerine getirilmediği; Covid-19 salgını nedeniyle kapalı olan görüşlerin açık görüş hâlinde başlaması -ki bu gerçekleşti, bir ay oldu zannediyorum, açık görüşlerden şu anda ikiye 1 şeklinde devam ediyor- şeklinde tespitlerimiz olmuştur.

Bünyan 2 Numaralı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bir grup hükümlü tarafından kuruma girişte psikolojik yahut fiziksel şiddete uğramadıklarını; kuruma ilk girişte yapılan detaylı aramanın usulüne uygun yapıldığını; bir başka grup hükümlü ve tutuklu tarafından ise girişte detaylı arama yapılmasına rıza gösterilmemesi nedeniyle kurum personeli tarafından darbedildiklerini; kelepçeli muayene uygulaması nedeniyle zaman zaman hastaneye sevkten vazgeçildiğini; kurum idaresine verilen dilekçelere çok geç cevap verildiğini; ayda 2 defa bir ila bir buçuk saat arasında spora çıkarıldıklarını; yine birer defa, ayda 2 defa birer saat kapalı görüş yapıldığı, görüşlerden yine dokuz-on arasında yapılanların özellikle şehir dışından, uzak şehirden gelen kişilerin yetişmesinde zorluk yaşandığını, bu nedenle bu görüşmenin zayıf olduğunu; radyoların kısa dalga olmasından dolayı yabancı dildeki yayınları dinleyemediklerini; koğuş havalandırması üzerinde bulunan fan sistemlerinin kaldırılması gerektiğini; kar yağdığı zaman tellerin üzerinin kaplanması nedeniyle hava almakta ve gökyüzünü görmekte güçlük yaşadıklarını; kantin fiyatlarının çok pahalı olduğunu, denetimli serbestlik taleplerinin

haksız yere reddedildiğini, kurumda bulunan kimi hükümlü ve tutuklulara ayrımcılık yapıldığını; sıcak ve soğuk suya ulaşmada zaman zaman problemler yaşandığını; başka illere bulunulan nakil taleplerinin yerine getirilmediğini; spor, sohbet odalarının ve atölyelerin açılmadığından birtakım haklarını da kullanamadıklarını beyan etmişlerdir.

Yine, diğer cezaevi tespitimize geçsek. 12-13 Kasım 2021 tarihlerinde Tarsus Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna ziyaretimizi gerçekleştirdik. Burada -yine diğer cezaevinde, Bünyan Cezaevinde de yaşamıştık- kendilerine verilen kararların yargı kararlarına aykırı olduğu, yanlış olduğu söylendi ya da yeniden yargılanma talepleriyle ilgili bazı talepleri geldi. Ancak, bunun, yine her zaman söylediğimiz gibi, Anayasa'nın 138'inci maddesi gereğince bizim Komisyonumuzun görevi dışında olduğu kendilerine beyan edildi. Yargılamanın bizim dışımızda gerçekleştiği ancak bizim burada bulunan hükümlü ve tutukluların sorunları ve problemleriyle ilgili tespit yaptığımızı kendilerine dile getirdik.

Yine, Tarsus 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bazı hükümlüler tarafından kuruma ilk girişte psikolojik ve fiziksel şiddet uygulanmadığı; detaylı aramanın yapılmadığı; iç çamaşırlarının çıkarılmadığı; bazı hükümlüler tarafından ise ilk girişte detaylı arama yapılmasına izin verilmediği için kendilerinin darbedildiği; bazı hükümlü ve tutuklular tarafından kuruma ilk girişte zorla tek tip saç tıraşı yapıldığı; sayımlarda tek sıraya geçme zorunluluğunun uygulandığı, zaman zaman da bu konuda darbedildiği ve ters kelepçe yapıp, süngerli oda denilen odaya götürüldükleri; soğuk suyun zaman zaman kesilmekle beraber ciddi bir sorun yaşanmadığı ancak suyun içilemediği; yemeklerin çok kötü olduğu ve temiz olmadığı, hep aynı yemeklerin verildiği; telefon haklarının sadece yirmi dakika olarak kullandırıldığı ve bu haklarını haftada 2 defa onar dakika kullanmak istedikleri ancak bunun yerine getirilemediği; yine, kapalı görüşlerin otuz ila kırk dakika arasında yaptırıldığı; yolda geçen zamanın bu sürenin içinde sayıldığı; bazı hükümlüler ve tutuklular tarafından istedikleri gazetenin verilmediği; televizyon izleyemediklerini; kişi başına 8 kitap alabildiklerini; sabahları bahçede, akşamları da koğuş içerisinde sayım yapıldığı; sayımların koğuş içinde yapılmasını istedikleri tespit edilmiştir. Revirden ve genel olarak, aldığı sağlık hizmetlerinden memnun olduklarını ancak revire çıkma taleplerinin çok geç yerine getirildiği; ailelerine yakın illerdeki ceza infaz kurumlarına nakil taleplerinin yerine getirilmediği; özellikle, burada, hepimizin, bütün milletvekili arkadaşlarımızın dikkatini çeken bir tespitimiz oldu; temizlik için verilen çekpasların saplarının çok kısa olduğu ve temizlik yapmakta zorlandıkları yani çok eğilmek zorunda kaldıkları tespiti yapıldı. Özellikle çekpasın çok küçük olduğundan çok ciddi bir şikâyet geldi. Kantinde bazı ürün çeşitlerinin az olduğu; su bidonlarını doldurup halter yaptıklarını ancak zaman içerisinde aramalarda bu su bidonlarının kendilerinden alınıp gönderildiği ve bu nedenle spor yapamadıklarını; koğuş kapısının altının kumaşla kapatılması gerektiği, soğuk geldiğinden dolayı; iki haftada bir spora çıkarıldıkları; çocukları olan hükümlü ve tutukluların hafta sonu görüş yaptırılmadığı; müdür görüşüne çıkamadıkları; kurum idarecilerine ulaşmakta zorluk yaşadıkları...

Tarsus 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, yine, aynı şekilde bazı hükümlüler tarafından kendilerine hiçbir şekilde fiziki ya da psikolojik şiddet uygulanmadığını; detaylı aramanın usulüne uygun yapıldığı ancak bazı hükümlüler tarafından ise kendilerinden detaylı arama istendiğinde darbedildiklerini beyan ettiler. Sıcak suyun çok ılık aktığı, yazın sadece soğuk su verildiği, sık sık soğuk su kesintisi yaşandığı; öğle yemeklerinin iyi olduğu, kahvaltı ve akşam yemeklerinin çok kötü olduğu; kantinin çok pahalı olduğu, ürün çeşidinin az olduğu; kurumda televizyon kanalının yetersiz olduğu; bir de çeşitli sınavlar için Tarsus'tan Mersin'e götürüldükleri, sınav dönüşünde tekrar karantina koğuşuna alındıkları için orada sınava gitmek istemediklerini beyan ettiler. Burada bir sıkıntı yaşandığını ve masrafların devlet tarafından karşılanmasını -kendilerinden talep edildiğini- söylediler. Koğuşta sabit 8 kitap bulundurulduğu, on beş günde bir değişim hakkı verildiği; kapalı görüşlerin kırk beş dakika yapıldığı; tek seferde yirmi dakika telefon hakkının kullandırıldığı; Tarsus'un

yazları çok sıcak olmasından dolayı klima taleplerinin olduğu; koğuştta dört vantilatörün yeterli olmadığı; ücretini ödeyerek klima taktırmak istediklerini ancak buna izin verilmediğini; infaz koruma memurlarının zaman zaman kaba olduğu, görevlilere iletişim teknikleri dersi verilmesi gerektiği talebi de iletildi. Mahkemeler tarafından vasi atanma sürecinin çok uzun olduğu; kurum dışına hastaneye gidildiğinde giden kişi hastane dönüşü tekrar karantinaya alındığından ve karantina koğuşlarının çok kötü olduğundan hastaneye sevk istemediklerini; bazı dışarıdan gelen kolilerde bulunan resim malzemelerinin verilmediği, resim yapma malzemeleri; bazı hükümlülerin hiç okula gitmediği, okuma yazmayı öğrenme sonrasında eğitime devam etme hususunda da kendisine yardım edilmediği...

Yine, Tarsus 1 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda, kuruma ilk girişte psikolojik ve fiziksel şiddet uygulanmadığı; yapılan detaylı aramada da çamaşırların usulüne uygun çıkarıldığını ancak örtü verilmediği; 2018'den beri, düzenli su verilmediği; yemeklerde çeşitlilik bulunmadığı; öğlen yemeklerinin nispeten iyi olduğu ancak akşam yemeklerinin kötü olduğu; okula giden çocukların hafta sonu görüşüne izin verilmediği; ailelerin, ceza infaz kurumu dışındaki dilekçelerinin alınmadığı, onlarla ilgili nakil taleplerinin yerine getirilmediği; yine, DGS, YDS ve ALES gibi ÖSYM'nin yaptığı sınavların merkezinin Mersin olması nedeniyle son iki senedir müebbet ve ağırlaştırılmış müebbet cezası verilen hükümlülerin bu sınavlara götürülmediği; karantina koğuşunun çok kötü olduğu; kanalların yeterli olmadığı ve kantinde ürün çeşitlerinin olmadığı şeklinde bir tespitimiz olmuştur.

Tarsus Çocuk ve Gençlik Kapalı İnfaz Kurumunda, ilk girişte fiziksel ya da psikolojik şiddet uygulanmadığı; yapılan detaylı aramada iç çamaşırlarının çıkarıldığı ve örtü verildiği; kurum görevlilerinin kendilerine iyi davrandığı; yemeklerin kötü ve tatsız olduğu ve yeterli olmadığı, sıcak suyun bir gün verilip bir gün verilmediği, bu nedenle vücudunda kaşıntılar oluştuğu, yargılamanın çok yavaş yapıldığı, televizyon kanallarının az olduğu, kurum dışına çıkarırken kelepçeli götürüldüğü... Burada da değişik bir talep geldi bize, akşam yatışın saat 23.00, sabah kalkışın saat 07.00 olarak uygulandığı, genç çocukların sabah biraz daha geç kalkmak istediklerini, sabah 07.00 kalkışını çok erken bulduklarını beyan ettiler.

Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda da bazı hükümlüler tarafından söylenenleri yine, psikolojik şiddet uygulanmadığı, detaylı aramada iç çamaşırlarının çıkarılmadığı, bir hükümlü tarafından ise detaylamanın kendisini çok rahatsız ettiği, bazı hükümlü ve tutuklular tarafından da detaylı aramayı kabul etmedikleri için darbedildikleri, soğuk suyun sık sık kesildiği, kurumdan dışarıya hastaneye gidildiği zaman tek kişilik karantina odasına alındığı, yemeklerin yetersiz ve temiz olmadığı, protein ihtiyacını karşılamadığı, kantinde istedikleri ürünleri bulamadıkları, kanalların yetersiz olduğu... Spor salonuna badminton ekipmanı talep edilmiş bu Kadın İnfaz Kurumunda. Kapalı görüşlerin kırk ila altmış dakika arasında yapıldığı, revirde doktor bulunmadığı, sık sık doktor değişikliğinden tutukluların öykülerinin takip edilmediği, talep ettikleri bazı gazetelerin verilmediği, idare ve gözlem kuruluna çıkıldığı zaman da zaman zaman siyasi içerikli sorular sorulduğu, bu nedenle iyi hâlin kullandırılmadığı şeklinde şikâyetler gelmiştir.

Bu iki tespitten sonra bir değerlendirme yapmak gerekirse yine raporumuzda belirttiğimiz üzere, infaza hâkim olan temel ilkeleri bazı Anayasa kararları ve Anayasa maddeleriyle sık dile getirdikten sonra -fazla zaman kaybetmemek adına kısa geçiyorum- bu kapsamda devletin temel organlarının, tüm organlarının temel hak ve özgürlüklere saygı duyması gerektiği, bir mahkeme kararı neticesinde özgürlüklerinden mahkûm bırakılsalar dahi hükümlü ve tutukluların temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahip oldukları ancak ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olarak suçun önlenmesi, ceza infaz kurumunun güvenliği, düzen ve disiplin sağlanmasına yönelik gerekliliklere bağlı olarak sahip olunan haklar bakımından sınırlamaya tabi tutulabilecekleri, bu durumda dahi sınırlamanın

zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelmesi ve müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında orantılılık olması gerektiği, aksi takdirde demokratik toplum düzeninin gereklerinin ihlal edileceği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Bunu da biz raporumuzda bir tavsiye olarak Bakanlığımıza iletiyoruz.

Yine, arama ve sayım hususunda, insan onuru ve haysiyetine saygı ve utanma duygusunun ihlal edilmemesi esas prensip kabul edilmeli, buna göre sayım yapılmalı kanaatinde Komisyonumuz. Her türlü sayımda hükümlü ve tutukluların rahatsız olmayacağı usullerin de geliştirilmesini talep ediyoruz çünkü koşullar arasında kimisinin ayağa kaldırılması, kimisinin ayakkabısının çıkarılması, kimisinin spor kıyafetlerle değil normal kıyafetlerle sayıma çıkması şeklinde tespitler görülmüştür.

Yine, muayene, tedavi ve hastaneye sevk hususunda Anayasa ve ilgili Anayasa Mahkemesi kararları tespitinden sonra geçen toplantımızda da belirttiğimiz gibi, Sağlık Bakanlığınca bin hükümlü, tutukluya karşılık 1 doktor karşılama nedeniyle... Bu sayının da bir an önce artırılması yani sayının düşürülmesi, bin hükümlü, tutukluya değil, daha az sayıda hükümlüye hitap edecek doktor sayısının bulunması ve özellikle de dış tedavisi konusunda biraz daha hassas davranılması, dış ünitelerinin artırılması tavsiyemizdir.

Kendi istekleriyle nakil hususunda da yine Covid-19 sürecinde bazı zaruretlere gereği bu gerçekleştirilememiştir. Yine, geçen toplantımızda Bakanlığımızın belirttiği gibi, yüzde 50'ye yakın bir şey gerçekleştirilmiştir ama bunun biraz daha artırılması, kendi isteğiyle ve bedelini kendi ödeyerek nakil taleplerinin karşılanmasını tavsiye olarak sunuyoruz.

Beslenme hususunda, yine besleyici olmadığı, yeterli olmadığı hususu istihkaklarla ilgili bir sıkıntıydı, zannediyoruz bu rakam artırıldı; bundan dolayı teşekkür ediyoruz.

Telefonla haberleşme hususunda, Covid-19 döneminde geliştirilen yani kapalı görüş yapılamaması nedeniyle, açık görüş yapılmaması nedeniyle telefonla haberleşmenin yirmi dakikaya çıkarılmasının devam ettirilmesi, gerekirse bu hükümlü ve tutuklulara onar dakikalar halinde 2 görüş olarak devam ettirilmesi tavsiyemizdir.

Yine, süreli, süresiz yayınlardan faydalanma, yararlanma anlamında Anayasa Mahkemesi kararları çerçevesinde güvenlik ve içerideki düzeni sağlamak anlamında bazı yasaklar getirilebileceği ama yasaklanmayan yayınların da müstahcen olmayan, haber, yazı, fotoğraf bulunmayan ve amacına ulaşmayı zorlaştırmayan talepleri bulunan yayınların da bu nitelikler dışındaki yayınların da kendilerine verilmesi bizim tavsiyemizdir.

Yine, radyo, televizyon yayınlarından kanal sayısının yetersiz olması nedeniyle yararlandırılmamasının çözümü olarak kanal sayısının artırılması, dilekçe hakkının kullanılması ve verilen dilekçelere mutlaka cevap verilmesi, en kısa zamanda dönülmesi.

Bir önemli husus da iyi hâl değerlendirilmesi yapılması hususunda özellikle Covid-19 döneminde biliyoruz ki atölyeler açılmadığı için iyi hâl değerlendirmeleri gerçekleştirilemedi ama bu konuda farklı bir uygulamayla belki iyi hâl değerlendirmelerinin de yapılması gerektiği kanaatindeyiz.

Yine, infaz koruma memurları hakkında da tespitlerimiz olmuştur hükümlü ve tutuklular dışında, onların da taleplerini burada dile getirdik. Bakanlığımız bu konuda çalışıyor, bu konuda da en kısa zamanda infaz koruma memurlarımızın durumlarının iyileştirilmesi hususu inşallah gerçekleştirilecektir.

Son olarak da özellikle şunu belirtmekte fayda görüyorum: Öncelikle Komisyonumuzda bulunan tüm milletvekillerimize çok teşekkür ediyorum, tüm partilerdeki tüm milletvekillerimize teşekkür ediyorum. Gerçekten siyasi kimliklerimizi bir kenara bırakarak oradaki bir olguyu, tespiti yerine getirmek amacıyla orada bulunduk ve hepimiz de aynı amaca adapte olduğumuz için önemli olan insan

hak ve onurunun korunmasıydı. Bu nedenle tüm vekillerimize çok teşekkür ediyorum. Bu konuda Bakanlığımız temsilcisi Mehmet Bey'e de çok teşekkür ediyorum ve tüm yasama uzmanlarımıza da gerçekten –güzel raporladılar- çok teşekkür ediyorum.

Ancak şunu da tespit etmekte fayda görüyorum: Özellikle bazı terör koşullarında bazı dezenformasyonlar gördük. Nedir bunlar? Mesela aynı cezaevinde bir kısım koşullar “Yemekler çok iyi, yeterli besleniyoruz.” demişken özellikle bir kısım terör koşullarında yemeklerin yetersiz ve kötü olduğu yönünde...

Yine, mesela Enis Bey de bunu tespit etmiştir, bir cezaevinde bir mahkûm, yine, terör mahkûmu kendisinin infaz koruma memuru tarafından taciz edildiğini iddia etmiştir ama özellikle Komisyonumuz bu şahısla görüşmemiz gerektiği, olayın ne olduğunu görmemiz gerektiği hususunda bir birliktelikle bu mahkûmla bire bir görüştüğümüzde kendisinin yanlış anladığını, aslında normal bir arama yaptığını, hiçbir şekilde taciz hissetmediğini orada beyan etmiştir ama bize gelen dilekçede ciddi manada bir taciz iddiasında bulunmuştur.

Yine, özellikle şunu da belirtmekte fayda görüyorum: Gittiğimiz cezaevlerine önceden tarih belirtiyoruz ama cezaevine girdikten sonra özellikle içerideki hangi koşula gireceğimizi, hangi koşullarda tespit yapacağımızı -buradaki milletvekili arkadaşlarımız da orada olayda şahittir- rastgele tespit ediyoruz ve özellikle de orada bulunan tüm vekillerimize rastgele bir koşul söylemesini rica ederek, parti ayrımı yapmaksızın her vekilimizden bir koşul tespit etmesini isteyerek –önerine çünkü listeler geliyor- rastgele koşullara girerek bu tespitleri yaptığımızı da özellikle vurgulamak istiyorum.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Ben çok teşekkür ediyorum.

Tekrar arkadaşlara bu ziyaretleri ve araştırmaları için teşekkür ediyorum.

Tabii, Alt Komisyon Başkanımızın ifade ederken tespit ve mahiyetlerini söylediği hususlar orada yapılan inceleme esnasında hükümlü ya da tutukluların beyanları doğrultusunda ifadelerdir; hem iddiadır hem ifadedir ama bunun yanı sıra bizim de araştırmalarımız ve burada bunları raporlamamız da çok çok önemlidir. Bu, aynı zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun yasama organı içerisinde bir denetim komisyonu olmasının gereği olarak da yerine getirilmektedir.

Tabii, burada şu var değerli arkadaşlar: Sonuçta işlediği bir eylem ya da suç fiili nedeniyle hürriyet hakkı kısıtlanan bir kimse var karşımızda. Gittiğimiz yerde her ne olursa olsun bu kimselerin hürriyet hakkı kısıtlanmış oluyor ama infaz ilkeleri uyarınca bu hürriyet hakkının kısıtlanmasının vermiş olduğu elem ve ızdırabı aşacak mahiyette herhangi bir elem ve ızdıraba kişinin maruz kalmaması gerekiyor. Bu dengenin, güvenlik ve infaz dengesinin mutlaka korunması gerekiyor. Şu da bir gerçek tabii: Yani gittiğimiz yer sonuçta cezaevi, güllük gülistanlık yapsanız da insanların kapalı bir ortamda bulunuyor olması ve mutlaka kendilerinin bu konudaki hâletiruhiyesinden tutun da diğer bütün unsurlara göre size ifade edecekleri hususların da ne yönde ya da ne şekilde olacağını da öngörmek gayet tabii ki mümkün.

Değim gibi, önemli olan bizim Komisyonumuzun muradı tabii. Sayın Genel Müdürümüz, genel müdür yardımcısı arkadaşlarımız bizim bu raporlarımız doğrultusunda şimdiye kadar önemli iyileştirmeler sağladılar, nitekim İnsan Hakları Eylem Planı'nda bizim raporlarımızın sonucunda çok sayıda ele alınmış ve detaylandırılmış ve uygulamaya geçilmiş ilkeler ve prensipler de ortaya çıktı. Her gün biraz daha mesafe alıyoruz. Çok maksimalist talepler var. Mesela, işte, klima meselesi... Evet, elzem; değerlendirilmesi gerekir mi, gerekmez mi, sonuçları nelerdir, nasıl olur? Bu, tabii, değerlendirilmesi gereken, araştırılması gereken bir husustur. Ama şunu ifade edelim ki: Bizim ceza ve infaz sistemimiz ihya edici, sadece cezalandırıcı değil, ihya edici, geliştirici, öğretici bir prensibi

de öngörüyor, dolayısıyla cezaevlerinde bulunan hükümlü ya da tutukluların bu anlamda hayata döndüklerinde, gerçekten hem madden hem manen kişiliklerinin gelişmiş olarak dönmeleri çok çok önemli; bizim muradımız, bu noktada budur.

Ben, bu iki raporda -İbrahim Bey bahsetmedi ama- daha önceki raporlardan ayrışan bir özellik gördüm, bir husus gördüm; o da dış doktoru meselesi, ilk defa bu kadar yoğun bir dış doktoru meselesi geldi. Sayın Genel Müdürüm, bu dış doktoru meselesine bir açıklık getirirseniz, sevinirim.

Bir diğer konu, çocuk cezaevlerine baktığımız zaman, gerçekten, önemli bir içeriğe sahip, hem fiziki koşulları bakımından hem içeride bulunan ortam bakımından yani çocuğun gelişimi açısından çok çok önemli. Ama ben bir şeyi öğrenmek istiyorum: Özellikle 0-6 yaş grubunda Türkiye’deki anne yanında kalan çocukların sayısı kaç acaba? Bunlar cezaevlerinde ortalama kaç kişiye düşüyor? Ve bunlarla ilgili olarak sizlerin öngörüleriniz, çalışmalarınız neler? Bize bunu bir ifade ederseniz...

Şimdi, burada, İbrahim Bey’in ifade ettiği başka bir husus var, darp iddiası var ama biz biliyoruz ki detaylı arama kanunun zorunlu kıldığı bir arama türü. Giriş çıkışlarda, işte, cezaevini terk ettikten sonra girişlerde, bu öngörülmüş. Tabii, kişi kendi rızasına muvafık olarak detaylı aramaya mukavemet göstermiyor, göstermediği zaman, beklenir ki usulüne uygun olarak aransın. İstisnası, oradaki uygulamalardan kaynaklanıyor da olabilir, hiç de olmayabilir, iddia da olabilir. Ama peki, detaylı arama konusu, anladığım kadarıyla, hükümlü ve tutuklular tarafından her raporumuzda artık çok sık söz konusu ediliyor. Bu detaylı aramaya muvafakat göstermeyen, mukavemet gösterenlerle ilgili olarak, anladığım kadarıyla, kişinin aranması için bir icbar olacak tabii ki ama bu icbar konusunda -bir değerlendirme- işte, burada, dengeyi kurmak gerekiyor Değerli Genel Müdürüm. Burada, görevli arkadaşlarımızın mutlaka eğitilmesi ve bu konuda ikaz edilmesi, uyarılması, hatta söylenmesi gereken bir husus ki... Çünkü gördüğüm kadarıyla detaylı aramaya muvafakat etmediği zaman “Darbedildim.” diyor yani bu, istismara da sebebiyet verebilir açıkçası. Ama burada, işte, bu detaylı aramanın zorunlu olduğu hususta; bu icbar etme, zorla arama konusundaki kriterler nedir, ne değildir? Sanırım, Cezaevleri Genel Müdürlüğümüzün bu konuda, bir çalışma yapması lazım çünkü gördüğüm kadarıyla, bu, istismara zemin hazırlayacak bir husus gibi görülüyor, ileriki dönemlerde gerçekten kötü niyetliler istismar edebilir bunu Sayın Genel Müdürüm.

Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, bunları hemen cevaplamayın, daha sonra cevaplırsınız.

Ben arkadaşlarımıza söz vermek istiyorum.

Buyurun Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Değerli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlar, Değerli Genel Müdürüm, Genel Müdür Yardımcısı arkadaşlarım, diğer tüm bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Ben, biraz geç geldiğim için öncelikle özür diliyorum. Sayın Başkanın giriş konuşmasının bir kısmına ancak yetişebildim. Yetiştığım bölümdeki açıklamalarınızdan dolayı gerçekten sizi kutluyorum yani olması gereken hukuku, olması gereken hususları belirttiniz. Evet, olması gereken o.

Ayrıca, bu cezaevlerine giden Alt Komisyon Başkanımız ve diğer üye arkadaşlarımıza, raporun hazırlanmasında emeği geçen tüm arkadaşlara çok teşekkür ediyorum. Raporu tabii ki okuduğum zaman, ben doğrusu, bu kadar hak ihlalinin olabileceğini... Bu güne kadar -4 dönemdir aynı Komisyonunda yer almam nedeniyle- böyle bir cezaevi görmedim. Yani hakikaten o kadar hak ihlallerinin başlıklar altında -Bünyan’la ilgili- sayılı olduğunu görmedim ve bugüne kadar... Yani bu kadar hak ihlali acaba gerçekten

doğru mudur, yanılıyor mu arkadaşlar veya biz mi yanlış bir şey görüyoruz diye bunu bir check-up yapmak istedim. Nedir bunun check-up'ı? Biliyorsunuz, her il adalet komisyonunun bünyesinde il insan hakları kurulu var. Bünyan'la ilgili bilgi istediğimde buradaki Alt Komisyonumuzun hazırlamış olduğu o hukuka aykırılık tespitlerinin hepsinin birebir aynısını onlar da yapmışlar. Fakat burada şunu anladım bir de: İnsan hakları...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Mahmut Bey, bir araya girebilir miyiz? Bunlar tespit değil yalnız, dikkatinizi çekerim. Bunlar beyanlar ve iddialar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Beyanlar evet. Yani beyan, tespit ama şikâyetler yani...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Öyle diyelim. Şikâyetler, evet, tamam.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Beyan tespiti.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Neyse, aynı şikâyetler aynı iddialar, başka bir şey söylemek istemiyorum zaten.

Şimdi, yalnız, burada Komisyon arkadaşlarımızdan ve siz Başkanlıktan istirhamım şu: Bir az önce Sayın Alt Komisyon Başkanımız çok doğru ve yerinde bir şey söyledi, dedi ki: “Biz sondaj usulüyle hangi arkadaşımız, hangi bölümü ziyaret etmek istiyorsa o şekilde söyledi, o şekilde koşullara girildi.” Çok doğru. Şimdi, burada bir hatamız daha var, o da şu: Gideceğimiz illerle ilgili veya cezaevleriyle ilgili önceden ne olur bilgi vermeyin...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Ama o şey yapmaz mı...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Söyleyeyim ben size izninizle Sayın Başkanım. Şimdi, sizin raporunuzda Bünyan'a gidiş tarihiniz 7-8 Kasım 2021. Şimdi, Bünyan'la ilgili il insan hakları kurulunun gittikleri tarih 3 Kasım 2021 yani ondan dört gün önce gitmiş onlar da. Yani, demek ki siz gitmemiş olsaydınız oradaki il insan hakları kurulu ses çıkarmayacaktı ve bu iddiaların bu şekilde kalabileceği aklımıza geliyor çünkü dün, İnsan Hakları İnceleme Komisyonları raporlarını istedik, alamadık ama ilden isteyince ilden aldık bunları. Mümkünse bundan sonra eğer bilgi verilmeden, aniden gidilirse belki daha iyi olur diye düşünüyorum bunu ama yine sizin takdirlerinize bırakıyorum.

Sayın Başkanım, ikinci bir husus, yani bu konuyla ilgili direkt değil ama dolayısıyla ilgili. Tüm illerde bulunan il insan hakları kurulunun bize kanun gereği, yönetmelik gereği tüm raporlarını göndermesi gerekir Komisyonumuza ama dün öğrendiğimiz kadarıyla, arkadaşlarımızın bize ilettikleri “Gelmiyor.” şeklinde ifadelerde bulunulmuş. Ya bu, kanunun, yönetmeliğin emri; gelmesi gerekir yani bizim en azından bu raporları görmemiz lazım. Sizden istirhamım eğer burada eksiklik varsa Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı bünyesinde 81 ilimize bu konuda bir yazı yazılarak İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun bunun kontrolünü sağlaması gerektiği düşüncesindeyim.

Evet, Alt Komisyon Başkanının bahsettiği başlıkları tekrarlamamak, zamandan tasarruf etme adına o beyanlar ve tespitlere geçmeyeceğim ama... Evet “kelepçe” dediniz değerli Başkanım, doğru ama kelepçenin de... Deddiğiniz doğru yani insan hakları onuruna dokunmayacak şekilde eğer güvenlik açısından bir zaruret varsa doğru ama aynı zamanda güvenlik açısından zaruret olsa dahi onun vücudunda iz ve eser bırakabilecek şekilde, vücudu rahatsız edebilecek o plastik kelepçelerin de olmaması lazım yani iki türlü kelepçe var takdir edersiniz: Bir, plastik kelepçe; iki, demir kelepçe yani o plastik kelepçelerin vücutta bırakacağı iz ve şey çok daha farklı, bunlarda biraz daha hassas olmak lazım.

Saymayla ilgili değindiğiniz konular, evet doğru. Buradaki sayımla ilgili esasen... Yani hükümlülerin ayakta ve askerî içtima düzeninde sayıma zorlamak insan onurunu kırıcı bir davranış. Dediklerinize harfiyen katılıyorum, orada yalnız şunun yapılması lazım Sayın Genel Müdürüm: Yani

sayımın esas mantığı ne? Mantığı şu: Kaçak var mı? Gerçekten cezaevinden kaçan kimse olmuş mu, firar var mı? Bunun tespit ve tayinidir yani oradaki sırf askerî içtima amacıyla yani... Mesela, bir pazar günüydü, biz askerdik -Bilecik'te kısa dönemdik- kalktılar bize ayı yürüyüşünü öğretiyorlardı. Ya, kalkıp söz almıştım. Siz, bize niye ayı yürüyüşünü öğretiyorsunuz? Baktı -o dönem yüzbaşığıydı- dedi ki: "Efendim, düşman gelince, siz öyle yürüyünce ayı zannedecekler." Bu çağda, bu şey mi kaldı kardeşim. Kimin insan olduğunu, kimin ayı olduğunu bulabilecekler. Yani, burada da acaba intizamı, nizamı biz kalkıp bu askerî içtimayla mı sağlayacağız? Amaç eğer firarın engellenmesi ise dayatırız. Meydana da alınabilir, meydana her koşuşta kaç kişinin olduğu bu şekilde tespit edilebilir. Evet, gerçi Alt Komisyon Başkanımız dedi ki "Kimisinin işte pijamayla vesaireyle..." Doğru, yani oradaysa nasıl çıkarsa çıksın ya. Yani "Efendim, yok sen saçını kestir, sen sakalını kesmedin." gibi bu şeylere fazla girmek lazım. Yani sayımın amacı zaten kurum içerisindeki düzeni sağlamak ve firarı önlemek amacı.

OSMAN NURİ GÜLAÇAR (Van) – Mahmut Bey, siz teskereyi 1960'larda mı almıştınız, ne zaman aldınız?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 1987'de aldım ya, Bilecik'te aldım. Yani şeyle ilgili, tabii o dönem hatta sordu "Siz ne iş yapıyorsunuz?" dedi bana. "Avukatım." deyince "Belli oluyor." dedi. Yani biz kaçınıcı yüzyıldayız kardeşim, insanlar uzayda. Kim ne yaptığını bilmiyor mu?

Hükümlülerin eğitimiyle ilgili hakikaten, bu bir insan hakkıdır yani bu insan haklarının mümkün olduğunca lehe yorumlanması lazım. Yani bu lehe yorumlama, bence insan haklarının oluşunun esas mantığı.

Kütüphanelerle ilgili, evet, çeşitlilik yeterli seviyede değil. Kütüphanelerle ilgili Değerli Genel Müdürüm, Rahmetli Sulhi Dönmezer Hoca bize ceza hukukuna geldiğinde derdi ki "Çocuklar, iyi bir kanun kötü bir uygulayıcının elinde kötü olur, kötü bir kanun iyi bir uygulayıcının elinde iyi olur." Yani burada sorun, mesele sizde bitiyor. Yani kanunda kötü düzenlemeler varsa da insan hakları açısından yorumlama sizin elinizde, onu iyi veya kötü yapıp yapmama sizin uygulamalarınıza bağlı. Mesela, "kitap" deniliyor yine kanunda yeri yok, hükümlülerin kendi aralarında kitap değiştirmesi; ben kitabımı size verdim, siz bana verdiniz yani bu şekilde değişikliği... Evet, kanunda yeri yok ama bu yapılabilir mi? Engelleniyor. Bunları mümkün olduğu kadar öneri anlamında söylemeye çalışıyorum. Aynı zamanda, burada bir boşluk yok ama bu yapılabilir mi? Yapılabilir. Mesela, hem Alt Komisyon raporunda hem de İnsan Hakları Kurulu raporunda şey var çalışanların özlük haklarıyla ilgili... Şimdi, evet, eğer biz çalışanların özlük haklarını iyileştirsek motivasyon açısından da bu, aynı zamanda orada bulunan tutuklu ve hükümlere de yansiyacak yani gerçekten o da bir insan hakları ihlali, Komisyon olarak bizim alanımızın içerisine de giriyor ve aynı zamanda bu çalışanlarla ilgili insan hakları eğitiminin biraz daha yoğunlaştırılması gerektiği kanaatindeyim ben.

Burada önerilerde şöyle başlıklar şekilde sayarak bitirmeye çalışacağım ben.

Şimdi, bir, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklara kendi dinî bayramlarında açık görüş ve görüntülü görüşme gibi ilave imkânların sağlanması gerekir.

Şimdi, kitaplarla ilgili 7-8 taneyle sınırlama deniyor ya Sayın Başkanım, insan hakları mahkemesine bununla ilgili giden kararlar var. "O kitap sınırlaması yer açısından eğer gerçekten müsait değilse sınırlama getirilmesi insan haklarına aykırı." değil diyor. Orada giden kararda 10 kitapla gidilmiş ve yer, mekân uygun değilse onu ihlal görmüyor ancak orada bu 10 kitap sınırlamasını ihlal görmüyor ancak şunu söylüyor: "Bu 10 sayısının içerisine siz eğitim kitapları ile dinî kitapları ilave etmeyeceksiniz."

diyor Başkanım. Yani benim şimdi sizden istirhamım Değerli Genel Müdürüm yani sizin getireceğiniz o sınırlamalara dinî kitapları da sayı itibarıyla ilave etmeyin, bir; eğitimle ilgili, kişi eğitim görüyor, onunla ilgili olanları sayılara ilave etmeyin, etti iki. Çünkü bu sizin elinizdeki bir yorumlama.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – O şekilde zaten Sayın Vekilim. Araya girdim, kusura bakmayın ama uygulamada da o şekilde, eğitim ve dinî kitaplar bu kapsam dâhilinde değil zaten.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Estağfurullah. Ama raporda bu açıklık yok yani orada gözlemler, daha doğrusu beyanlar o sınırlama o şekilde görülüyor. Yani mümkünse, o zaman, bir deklarasyonla veya bir yazılı açıklamayla bunları ne olur ifade edin. Yani belki iyi niyetli olarak yapmış olduğunuz şeyler anlatılmadığı için veya yazılmadığı için, çizilmediği için bilinmiyor olabilir ve o zaman da biz de sizlere bu şekilde dediğimiz zaman “Ya niye bizi töhmet altında bırakıyorsunuz?” diye kendi iç dünyanıza bize karşı bir serzenişte bulunabilirsiniz ama bu demek ki bizim karşılıklı diyalog eksikliğimiz veya bilgi alışverişi eksikliğimizden kaynaklanıyor, bence bunları halletmekte yarar var.

Şimdi, hükümlü ve tutukluların avukatlarla yazışmaları, bu süreli, süresiz yayınlarla ilgili... Evet, bu da çok önemli bir konu. Genellikle şu deniliyor: “Ya, efendim, yabancı dil bilen kimse olmadığı için biz burada bunu veremiyoruz.” Bu insan hakkı ihlalidir, mahkeme kararları da var; bunun mazereti olamaz. Hangi dilde olursa olsun kitap da vermek lazım, dergiyi de vermek lazım, gazeteyi de vermek lazım. Yasaklanmamış olan... Dışarda ben hangi kitapları, dergileri veya gazeteleri okuyabiliyorsam hükümlü ve tutuklunun da talebi hâlinde içeride olabilmeli. Hatta ve hatta televizyon kanalıyla ilgili Sayın Alt Komisyon Başkanımız da yerinde onu dedi ki: “Bunların çeşitliliğin artırılması lazım, taleplerin yerine getirilmesi lazım.” Hatta ve hatta Sayın Genel Müdürüm, yine kararlar var -siz bu konunun içerisinde, uzmanısınız- eğer merkezî bir şey kuramıyorsa ferdi anlamında anten dahi kurulması gerektiğini söylüyor, bu anlamda kararlar var. Yani biz kalkıp merkezî anlamda anten kuramıyoruz diye... Bireysel vermek lazım yani bunun bir mahzuru yok diye düşünüyorum.

Aile bağlarını sürdürmeyi sağlamak amacıyla hükümlülerin, mümkün olduğu ölçüde ailelerine kolayca ulaşabileceği yakın bir yerde olması lazım ama son dönemlerde bu konuyla ilgili Sayın Başkanlığımıza da çok şikâyetler geliyordu, tüm Komisyon üyesi arkadaşlarımıza da bizlere de. Hakikaten, bu konuyu... Bence -sizden istirhamım- mümkün olduğu kadar ailelerine yakın bir yerlerde olabilirlerse bunların en azından stresini de almış oluruz, stressiz bir hayat da sürdürmüş olurlar; cezaevine de bu yansımamış olur, ailelere de yansımamış olur. Sayın Başkan da belirtti zaten, cezanın amaçlarından bir tanesi de ıslah etmek. Eğer biz gerçekten ıslah etmek istiyorsak ailelerine yakın olan yerlerde tutulmaları daha doğru ve yerinde olur.

Çocukların eğitim durumları dikkate alınarak, ceza kurumlarında hafta sonunda da görüş yapmaları imkânını sağlayacak hazırlıklar yapmamız gerekir diye düşünüyorum Sayın Genel Müdürüm. Yani “Mesai saatleri...” deniyor, gerçi bu mesai saatleri...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Çok teşekkür ediyorum Mahmut Beyciğim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Ha, öyle mi? Ben bitirdiniz zannettim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bitiriyorum.

Yani burada, evet, hafta sonu görüşleri veya -yirmi dört saat- avukatlarla ilgili bir Danıştay kararı vardı, o karar doğrultusunda ancak avukatlar bundan yararlanabiliyor ama bilmiyorum, hâlâ uygulama şu anda o şekilde devam ediyor mu, etmiyor mu; ben o davayı biliyorum. Ancak bu kapsam hafta sonu açısından da bence genişletilebilmeli diye düşünüyorum çünkü ne kadar görüştürme sağlanabilirse

bence tutuklu ve hükümlü de rahat eder ve ceza infaz kurumlarında çalışan arkadaşlarımız da rahat eder yani çatışmayı en aza indirmiş oluruz, minimum seviyeye indirmiş oluruz, ıslah etmeye de faydası olmuş olur.

Bir de maddi durumu yetersiz olarak belgelenen tutuklu ve hükümlülerin nakillerine ilişkin ücret ve masraflarını ödeme konusunda kolaylıklar sağlanmalı, sosyal devlet ilkesi uyarınca bence bu ücretten de muaf olabilmeli diye düşünüyorum. Yani bunu da sağlamak lazım, bununla ilgili şikâyetler geliyor.

Hükümlü ve tutukluların yakınlarının hastalığı... Hastalıkta çok fazla kullanılmıyor ama ölümüyle ilgili izinler verilebiliyor ve bir de doğal afet ve yakınlarının hastalığında -yani “hastalık” derken ben grip anlamında söylemek istemiyorum yani “ağır hastalıklar” anlamında bunu nitelendirmek lazım-mazeret izni kapsamının genişletilmesi gerekir yani bunu mümkün olduğu kadar insan odaklı yapmak lazım.

Bununla birlikte, işte, 0-6 yaş grubu çocuğu bulunan annelerin denetimli serbestlikten yararlanma imkânlarını daha genişletmek lazım. Yani bu mevcut olan düzenleme ve uygulama, baktığımız zaman, bu konuda hakikaten sıkıntılı.

Evet, sağlıkla ilgili... Yurt dışında... Yani Sayın Başkanım, bu artık sizin kusurunuz mu, Meclisin kusuru mu, ben bunu bilemiyorum ama biz geçmişte yurt dışında cezaevlerine gidip ziyaret ederdik. Yani orada ne var, bizde ne eksik; eksik ve fazlalıklarımızı en azından görebilirdik ama sizin Başkanlığınız döneminde bu olmadı. Sizden istirahat ediyorum. Yani bu konuda belki Meclis ödenek çıkarmıyor olabilir.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Hayır, hayır, Covid’le ilgili...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Yok, yok, Mahmut Beyciğim, bakın, şu anda bizim dört beş ayrı yere taleplerimiz var, ilgili ülkeler sürekli erteliyorlar Covid nedeniyle, biliyorsunuz...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Olabilir, olabilir; özür diliyorum, geri aldım, tamam...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Yani ödenek konusu... Bu konuda Meclis Başkanlığımızın hassasiyeti üst seviyededir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Dikkat ederseniz ben suçlamadım yani ben sadece meramımı anlatıyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bir de şunu söyleyeyim, ilave edeyim: Yani yurt dışı bize baksın bundan sonra cezaevleri konusunda.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nasıl?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Yurt dışı bundan sonra biz baksın cezaevleri konusunda.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani şunu söyleyeyim: Beylik cümle değil, biz de millete bakacağız, millet de bize bakacak. Yani yurt dışının da bizden yararlanacağı çok şey vardır, bizim de yararlanacağımız çok şey vardır.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Doğru, onların da bizden yararlanacağı çok şey var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tabii, söylüyorum, karşılıklı etkileşim açısından yani ön yargılı davranmak istemiyorum. Yani bizim de yararlanabileceğimiz, onların da yararlanabileceği çok şey vardır.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Doğru.

Teşekkür ederiz, sağ olun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Niçin buraya geldim? Şunun için geldim: Oradaki kampüsler yani cezaevi kampüsleri bizimki kadar büyük olmadığı hâlde sağlıklı ilgili birimleri daha büyük ve daha geniş. Şimdi, bizdeki sağlık birimleri açısından, sağlığa erişim açısından cezaevi kampüslerimiz hakikaten yurt dışında gittiğimiz cezaevlerinin hepsinden katbekat büyük ama sağlığa geldiğimiz zaman onlarınkinden küçük. Yani bu ters orantı bir insan hakkı ihlali açısından, sağlığa erişim hakkı açısından zedelenmiş oluyor. Yani kampüs büyüyorsa onunla birlikte mümkün olduğu kadar sağlık hizmetinin de doktorun da hemşiresinin de genişlemesi lazım, artırılması lazım diyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Mahmut Bey, toparlayabilir miyiz?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

Raporun hazırlanmasında emeği geçen tüm arkadaşlara tekrar teşekkürler, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sağ olun, biz teşekkür ediyoruz.

Şimdi, bu yurt dışına gitme meselesiyle ilgili ifade edelim. Elbette ki yurt dışındaki cezaevlerindeki standartları da görebiliriz, görmemiz de gerekir ama Covid nedeniyle bu yurt dışı seyahatlerimizin çok kısıtlanmış olduğunu özellikle altını çizerek ifade edelim arkadaşlar. Çocuk Hakları Alt Komisyonumuz hakeza gidemedi, İsveç vardı; aynı şekilde İsveç, Almanya talebi yerine getirilemiyor. Yine, İslamofobiyle ilgili Komisyonumuzun Avusturya, Almanya ve Hollanda talepleri var, bunlar maalesef olamıyor. Biliyorsunuz, aralık ayının sonu itibarıyla Avrupa yeniden kapanmaya geçti.

Şimdi Sayın Tanrıkulu'na söz vereceğim, sonra da Fatma Hanım'a vereceğim.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Regaip Kandili'nizi de kutluyorum ve herkese hayırlı olmasını diliyorum.

Öncelikle şunu ifade edeceğim Sayın Başkan: Dün Edirne'deki bu ölüm olayını görünce gerçekten benim de kanım dondu; aynı zamanda insanlığa karşı suç gerçekten. Dolayısıyla bizim bugün burada defakto bir karar alıp sizin Başkanlığınızda, hiç gecikmeksizin, belki bu toplantıdan sonra oraya gidip yerinde inceleme yapmamız gerekir diye düşünüyorum. Olayın vahameti bunu gerektiriyor yani hiç gecikmeksizin gidip, yetkililerden bilgi alıp kendimiz görmeliyiz diye düşünüyorum. Her siyasi partiden 1 milletvekili ve sizin Başkanlığınızda çok rahatlıkla gidebiliriz, bunun için bir alt komisyon kurmaya da gerek yok, yasamız buna imkân veriyor çünkü. Ne olduğunu anlayıp gerçekten de bütün dünyaya duyurmamız lazım çünkü aktarıldığı gibi ise eğer -ki öyle gözüküyor- bu konuda, sadece kolluğa, idari makamlara, savcılığa bırakılmadan bizim de müdahil olabileceğimiz bir pozisyonda olmamız lazım diye düşünüyorum. Bunu sizin değerlendirmenize ve arkadaşlarımızın değerlendirmelerine sunuyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Değerlendirelim.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Gecikmeksizin gitmek lazım. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun şeyi tam da bu olmalı yani direkt, doğrudan, beklemeden yapması gerekir diye düşünüyorum.

İkinci olarak, gerçekten, emeği geçen hem Alt Komisyon Başkanımıza hem de milletvekili arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum. Bize de değişik kaynaklardan yani sosyal medyadan, Parlamentodaki adreslerimize çok sayıda mektup geliyor, yakınma geliyor. O yakınmaların neredeyse tümü burada bir vesileyle ifade edilmiş, şikâyet olarak ifade edilmiş ve öneri olarak da ifade edilmiş. Dolayısıyla çok fazla bir şey söyleyecek durumda değilim bu rapor karşısında. Ama önemli olan -ben geçen toplantıda da söylemiştim- bunların yerine getirilip getirilmediğini denetlememiz konusunda asıl yapmamız gereken işler var. O nedenle ben şunu ifade edeceğim: Yasama uzmanları, bu tespitlerimiz, hem bu rapordaki hem de daha önceki görüştüğümüz raporlardaki tespitler noktasında yasal olarak

yapılması gerekenler, yönetmelikle yapılması gerekenler, genelgeyle yapılması gerekenler konusunda bizlere eğer bir çalışma sunarlarsa biz de Bakanlığa bu şekilde yardımcı oluruz ve dolayısıyla da sadece bu tespitler konusunda değil ama mevzuat konusundaki önerilerimizi de Adalet Bakanlığına ve Meclis Başkanına iletmış oluruz aynı zamanda. Böyle bir çalışmanın da yapılması lazım diye düşünüyorum.

Önemi bakımından şunu ifade edeceğim: Bütün bu aksaklıklar ya da işte ihlaller bir vesileyle giderilir yani onun için burada zaten çalışma yapıyoruz ama en mühim ve vahim olanı şartlı salıvermeye ilişkin olan şikâyetlerdir çünkü onlar doğrudan doğruya cezaevinde bulunan yurttaşlarımızın tahliyesine engel olan, şartlı salıverilmesine engel olan uygulamalardır. Onlardan kaynaklı olmayan Covid koşulları var, buna ilişkin şikâyetler de var ve tespitler de var. Dolayısıyla bu konuyla ilgili olarak çok ivedi olarak bir şey yapılması lazım, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün bir tutum alması lazım çünkü her karar, yurttaşlarımızın daha fazla cezaevinde kalacağı bir ortam yaratıyor aynı zamanda. Bu da çok yaygın şikâyet neden oluyor. Ve ileride karşılaşacağız yani ya Anayasa Mahkemesinde... Muhtemelen de Anayasa Mahkemesi, buradaki ihlaller konusunda bir tespit yapacak yani çok uzun olmayan bir zaman diliminde. Dolayısıyla bunun önünü almamız gerekir. Bu konuyla ilgili olarak hem önerilerimizi hem de genel müdürlüğün alacağı acil tutumu ben de öğrenmek istiyorum, olması gereken tutumu öğrenmek istiyorum. Bence bu raporla ilgili çok da fazla konuşacak bir şey yok. O yüzden arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Biz teşekkür ediyoruz Sayın Tanrıkulu.

Şöyle, yasama uzmanı arkadaşlarımızla ilgili öneriniz konusunda haklısınız. Raporda aslında başlıklar altında, bakmışsanız...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Evet, ben baktığım için zaten, baktığım için söylüyorum. Mesela, somut, şu yasanın şu maddesi şu şekilde...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tabii, onu yazıyorlar, daha detaylandırırsınlar; arkadaşlarımızı da bu şekilde, burada bilgilendirmiş olalım. Yani bizlerin daha fazla istifade edebileceği, daha detaylı bir şekilde bunu yapsınlar.

Bir diğer konu, tabii, Yunanistan sınırına daha evvel, malumunuz, gitmiştik birlikte. Orada da gerçek mermiler kullanılmak suretiyle, hatta bizim inceleme yaptığımız sırada ateş edilmek suretiyle hayatını kaybeden bir sığınmacı olmuştu. Biliyorsunuz, 2 Aralık günü buraya Sahil Güvenlik Komutanlığımızı davet ettik ve burada yaşanan hak ihlallerini, özellikle deniz sathında yaşanan hak ihlalleriyle ilgili değerlendirmelerini görüntülü olarak... Bilmiyorum siz var mıydınız?

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Ben yoktum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Siz yoktunuz. Kelepçeli olarak denize atılıyorlar. Birkaç gün evvel yine aynı şekilde 4 kişi atıldı, 3'ü kurtarılabildi bizim tarafımızdan, diğeri gene kayıp. Çünkü 12 cansız beden bu şekilde ortaya çıkmış olması... Sezgin Bey, sonuç itibarıyla bunlar Avrupa'da yaşıyor ve "Frontex" dediğimiz Avrupa sınır güvenliğini korumakla mükellef Avrupa Birliğinin kurduğu kuruluşun iştirakiyle, kastıyla suç işleniyor ama herkes gözlerini kapatıyor, dilleri lal olmuş durumda. Biz de insan onurunun, haysiyetinin ne kadar önemli olduğu bakımından, sizin bahsettiğiniz konuyla ilgili olarak acaba orada bir şey yapabilir miyiz diye yeniden bir değerlendirelim. Artık cesetleri ya da mevcut şartları orada bulabilir miyiz bulamaz mıyız İçişleri Bakanlığımızla bir konuşalım. Ama şunun kararını aldık geçenlerde Sezgin Bey, onu size ifade edeyim, bunun belki kapsamını değiştirebiliriz: Biz bir gece Ege Denizi'ne gitmek istiyoruz.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Evet.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, Ege Denizi’ne gitmek istiyoruz. Bunu, yaşananları canlı olarak hem mültecilerin gözüyle ne olduğunu hem de maruz kalınan durumların ne olduğunu... Hatta birkaç gece için de gidebiliriz. Böyle bir planlamamız var Sezgin Bey, bilginiz olsun ama dünkü mesele, 12 can, hakikaten insanlık adına utanç verici bir şey.

Şimdi burada sakın siyasi içerikli algılamayın değerli arkadaşlar, bunu söylemezsek de yanlış olur. Yani bize sürekli insan hakkı dersi vermeye çalışan kimi ülkelerin de artık, insanları, bu dünyada kompartımanlara ayırdıklarını görüyoruz. Kendilerine göre insan tanımları var; Avrupalı olursa insansın, başka dinden, başka ülkeden olursan insan değilsin, senin hiçbir hakkın yok gibi davranılıyor. Bu sömürgecilik zihniyeti devam ediyor aslında baktığımız zaman.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Evet.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Onun için dedim yani onların bizden alacakları çok şey var diye, hakikaten yani alacakları çok şey var çünkü bizim medeniyet geçmişimiz, inanç geçmişimiz bu konuda söze hacet bırakmıyor. Elbette ki kötü uygulamalarımız vardır, elbette ki sorunlarımız vardır ama kimse de bize ne had bildirebilir ne de ders verebilir bu konuda. Ben bunu söylemek isterim açıkçası.

Teşekkür ediyorum.

Evet, Fatma Hanım, buyurun.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Tevkifevleri Genel Müdürü ve yardımcıları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aslında diğer raporlarımızda da yaptığımız tespitlerde, cezaevlerindeki sorunların üç aşığı beş yukarı genel olarak birbirine çok benzediğini gördük. Sonuçta hem Komisyon olarak hazırlanan raporlarda hem bizim yazdığımız muhalefet şerhinde hem Başkanımızın beyanlarında hem de İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Başkanının beyanlarında görüldü ki aslında çok ciddi hak ihlali, daha doğrusu kötü muamele var. Cezaevlerinde sistematik olarak kötü muamele var, o görülüyor. Yani bu, her cezaevinde sürekli tekrarlanıyorsa ciddi bir problem ve aslında Komisyon olarak da bu rapora işlendiğine göre hemfikirlik var bu konuda, kötü muamelede. Her cezaevinin, idarenin kendine göre bir yaklaşım, tutum içerisinde olduğunu vesaire gözlemledik.

Şimdi, ben şunu merak ediyorum: Biz gidiyoruz, bayağı da emek veriyoruz gerçekten, uzman arkadaşlar da olmak üzere hepimizin emeğine sağlık, fakat bu tespitlerimizi gidermeye dönük ne kadar aşama katettik onu henüz ben bilmiyorum mesela. Arkadaşlarımız, bürokratlarımız belki bunu raporlarında verirler. Şimdi gidiyoruz, bir emek veriyoruz, Tevkifevleri Genel Müdürlüğü de çok emek veriyor, bizimle mesai yapıyorlar fakat biz bu tespitleri sunduktan sonra neler değişiyor, ne oluyor, hangi adımlar atılıyor? Mesela bir önceki toplantıda -kaldı ki bu tarz toplantıları ben çok verimli gördüğümü yeniden söylemek isterim yani geçen toplantıda da söylemiştim- biz bir sunum yapıyoruz. Sonuçta tevkifevleri burada ve daha önce güvenlikten sorumlu arkadaşlar da buradaydı; sonda toparlarken “Ama işte şu, ama bu, ama bu...” Biz neredeyse şu noktaya geliyoruz: “Vay, işte, demek ki haklılar yani.” O zaman gerçekten ben bunu sorunlu görüyorum.

Şimdi, cezaevi meselelerinin Türkiye’nin genel konjonktürel yapısına bağlı olarak da olduğunu düşünüyorum. Dezenformasyon falan dersiniz, demezsiniz bu ayrı bir şey; bir iki doğru, yemekler şudur... Birisi dedi: “Ben alerji oluyorum.” birisi dedi: “İyidir.” Bu hiç sorun değil, sonuçta genel, totalde ele aldığımızda cezaevinde yemekler büyük problem, dış büyük problem, işte, bir sürü ihlal vesaire var, hepsini sıralıyoruz. Fakat genel olarak çok çok ciddi bir problem, bunun Türkiye’nin

demokrasi meselesiyle de ilgili olduğunu düşünüyorum. Ben 2012 yılının başından 2013'ün ortasına kadar cezaevinde kalan birisiyim. Mesela o dönem idare bize şunu söylemişti: “Ben tek tek hepinizle uğraşmam, kendi aranızda -25, 26 bazen 30 kişi oluyorduk- bir temsilci seçin, sorunlar nedir, bize toplu iletin, biz öyle uğraşamayız.” Mesela diyorduk ki: “Yemek iyi değil ya da şu iyi değil ya da doktora gitmek istiyoruz; ihmal. İlaçlarımız verilmiyor vesaire.” Böyle yapardık. Eski bir milletvekili olarak oradaydım, hürmet gördüğüm zamanlar da oldu. Şimdi, arkadaşlar, gittim, Gültan Kışanak'ı gördüm diyor ki: “Yalvarıyoruz, müdür bir defa gelsin bizimle görüşsün. Bizi muhatap almıyor.”

Şimdi, Van'daki yaptığımız tespit de bir savcı şunu dedi: “Bu KCK yapılanmasıdır, ben bunu doğru görmüyorum.” Bu tarz için de “Bir temsilci gelsin, işte, ben onu muhatap alayım.” ben bunu çok iyi hatırlıyorum yani. Arkadaşlar, benim anladığım bu dönem özellikle çok ciddi diyalog sorunu yaşanıyor, çok ciddi. Yani idareye dilekçenin gitmemesidir, takibini yapamıyor olmalarıdır... Bir derdi sadece gelen ilgili gardiyanın değil de biraz da yönetimin, idarenin telafi edip giderme vesaire çabalarının çok karşılık bulmadığı görülüyor. Şimdi, arkadaşlar, belki çocukların film ve müzik kanalları düzenlenebilir, belki kırık sandalyeler düzenlenebilir falan, şu bu. Tabii ki cezaevinde yatan biri olarak bunlar bile çok çok önemli işlerdir yani ben bunu küçümsemiyorum ama en büyük problem çıplak arama, kelepçeli muayene, nakil meselesi, gözlem kurulları ve hasta tutukluların durumu. Mesela son üç ayda 9 cenaze çıktı cezaevlerinden; son dört günde 2 cenaze ve bu sürede 2 intihar var. Bu insanlar niye intihar ediyor, bu insanlar nasıl ölüyor? Koşullarında tek başına kalırken can veriyorlar yani orada kalp krizi geçiriyor mesela. Tek başına tutuluyor, zaten tedavi oluyor. Şu karantina koşullar meselesi her yerde söylenen bir durum. Arkadaşlar, aynı zamanda, biz sadece gidip Komisyon olarak yaptığımız tespitlerle bir kanıya varmıyoruz, bir sonuca varmıyoruz; bizim partimizin de cezaevi masası var, çeşitli hukukçulardan oluşan dernekler var, insan hakları kurumları var. Hepsinin yaptığı çalışmaları, verileri topladığımızda en büyük sorunlardan biri... Artık ölme aşamasına geliyor “Hadi çık.” diyor; üç gün sonra, beş gün sonra ya da bir ay sonra ölenler oldu yani bu kelepçeli muayene meselesi çok çok ciddi. Şimdi gidiliyor, muayene olmadan geliniyor; kanser tedavisi görüyor. Bu sürekli tekrarlanınca ne olacak? Tedaviye, sağlığa erişim hakkı ihlalidir yani bu. Bunun bir biçimiyle gerçekten, arkadaşlarımız da burada yani sayın bürokratlarımız... Mesela bir yerde şu vardı: “Bana yemek bile kelepçeli, nezarethanede...” Niye nezarethanede hâlâ kelepçeli tutulur? Kapı kilitli, gitmişsin, oraya koymuşsun; yemek bile insani değil. İşte, orada -Başkanımızın da söylediği ilgili mevzuatı paylaşırken de- insan onuruna uygun davranışların, tutumların ortaya konması lazım. Kimi tutuklular bunu dert ediyor, sorun ediyor, direniyor mesela -haklı görürsünüz, görmezsiniz- kimi “tamam” diyor, gördüğümüz gibi. Mesela bazen gidiyoruz, çocuklar özellikle sıraya dizilmişler, “hazır ol!”da duruyorlar, bizi bekliyorlar ama herkes öyle değil yani.

Şimdi, burada, kelepçeli muayene meselesinde, sağlığa erişim hakkının ihlali anlamında bir şey yapmamız lazım. Geçen komutanlar şey dedi: “İki hemşire de var, şu kadar insan yaralandı, saldırı oldu, vaka oldu.” Sayın Başkanımız da “Bu bizim için yeni bir bilgi...” Fakat bunun tasnifinin de yapılması lazım. Nasıl oluyor, kimler yapıyor bunu, bu eğilimi gösteren daha çok kimlerdir? Ya da bir biçimiyle haklı da olabilirler ama bir biçimiyle bunu çözmek lazım; başka şeyi yok, dış çekilirken olmuyor arkadaşlar. Bazı muayeneler, bazı tedaviler sırasında kelepçeli muayene gerçekten sıkıntılı bir şey. İşte, insan onuru meselesi falan dediğimiz burada biraz zorluyor. Bu kim olursa olsun ben bunu savunuyorum arkadaşlar. Çıplak arama yine öyle; darbediliyor, ağzı, burnu, gözü dağılıyor. Şimdi, bunu da artık bir düşünmek lazım, bir çaresine bakmak lazım, bu artık net. Yani ölümün eşliğine gelen insanları... Mesela bizim geçmişte -yani iktidarınız döneminde diyorum geçmiş derken- yeni

vekil seçildiğimiz dönem bu gündemimizdeydi. Bir tutuklu hasta, hastanede ranzasında yatarken öldü ve kelepçeli öldü yani bunu Genel Kurulda da çok işledik. O zaman da “Dezenformasyon, siz bunu malzeme yapıyorsunuz.” falan denilmişti bize yani böyle iyi olmayan örnekler de var elimizde.

Gözlem kurulları, çok iyi hukukçular var yani AKP’nin çok iyi hukukçuları var, insan hakları alanında çok kafa yoran insanlar var. Bunu her zaman söylüyoruz: “Ceza içinde ceza.” Tabii, bu bizim sorunumuz yani Genel Kurul bu yasayı çıkardı, arkadaşların önüne koydu. Şimdi, hakikaten, o kadar çok sayıda insan cezasını infaz etmiş, bitmiş ki gözlem kurulları iyi hâl ya da izin vermediği için, çıkamaz cezası verdiği için cezası altı ay uzatılan, üç ay uzatılan çok sayıda insan var. Niye insanlar hâlâ zaten yığılmış bir alanda, sorun alanı olan bir alanda böyle şey gerekçelerle... İşte, mesela Başkanımız aslında söyledi, “Böyle bazı siyasi saiklerle” mi? dedi, böyle bir cümle kurdu Başkanımız. Ama mesela “HDP’ye gidiyor musun, gidecek misin?” gibi. Hadi, bunu da çıkaralım bu şeyde... Bazen orada gerçekten uzun ceza verilecek ve infazını yakacak düzeye getirecek şeyler de değil ama şudur işte: Taraflı-tarafsız. Tarafsız da gidiyorsun, onları da bırakmamışlar. İşte, FETÖ dosyasından yatanlar, PKK dosyasından yatanlar vesaire hepsi duruyor yani. Mesela daha önce bağımsız koğuşlara geçenler; onlar da yıllarca orada duruyorlar, demek ki o da şey değil. Onun için bu gözlem kurulları gerçekten çok ciddi problem.

Arkadaşlar, bu nedenlerden dolayı yani oradaki kötü muameleden dolayı cezaevlerinde açlık grevleri oluyor. Mesela İzmir 2 Nolu F Tipinde -iki aydır sanırım- oldu; bitti yani şu an sonuçlandı. Ben Sayın Başkanla diyaloga geçtim, kendimiz bir heyet oluşturalım, gidelim, artık durdurun, tutuklulara ve bize izin verilsin, gidip bunu durduralım bir heyetle. İzmir Baro Başkanı devredeydi, çeşitli hukukçular vesaire, insan hakları savunucuları girişimde bulundular bir hayli. Tevkifevleri Genel Müdür Yardımcısı Sayın Mehmet Yılmaz Bey’i de aradım, sanırım yoğunlu, telefonla görüşemedik, Bakan Yardımcısı Zekeriya Bey’le bir iletişim kurabildik; yani o bitti.

Fakat şu an Tekirdağ’da 10 kişi sanırım on beş, on altı gündür bir açlık grevinde. Taleplerine baktığımızda şu an konuştuğumuz taleplerdir yani en çok da diyalog yoktur. Mesela işte, koğuşların basılmasıdır, eşyanın dağıtılmasıdır, keyfine göre yer değiştirilmesidir. Ya, arkadaşlar, gerçekten bu tünel meselesi... Ben ne diyeyim buna? Yani neredeyse ondan sonrası ve öncesi demek lazım. Yani hepimiz cezaevleriyle ilgili dünya... Kelebek filmini, kitabını heyecanla, bilmem neyle okumuşsunuzdur; tutuklu firarı düşünebilir, doğru, yanlış, bu ayrı fakat bir girişim oldu diye tüm cezaevlerinde âdeta yeni bir uygulamaya geçmek çok doğru değil. İşte, “Şununla şunların yan yana getirilmesi, bunların hepsi şudur, budur...” Yani bu tünelle hiç alakası olmayan, dışarı bıraktığında bile gitmeyecek insanlar var. Biraz bu konuda da yani bu talepler arasında koğuş değişikliğinden tutun bir sürü şey var...

Bu Kayseri’deki meseleye ilişkin arkadaşlar, şunu diyeyim: Bu taciz meselesi iki yıl önce bize yapılan bir başvuruymuş. Mesela Kırıkkale’de bir kadın gördük taciz davasından hüküm giymiş -on iki mi artık bu kaç tekabül ediyor- on iki buçuk yıl falan yatıyordu “Vay bel!” dedim mesela, ben böyle biraz diyalog da geliştirdim. Demek ki hemcinsler birbirine tacizde bulunabiliyor yani. Arkadaşlar, bu doğru da olabilir, yanlış da olabilir fakat -ben bir kadın hakları savunucusu olarak da bu işe de bir hayli emek veren birisi olarak da- bu meseleler öyle basit değil. “Doğru.” dediğiniz de doğru olabilir, ben illaki de şey demiyorum fakat size şu öneriyi yapayım bir kadın olarak: Bu meselelerde kadınlar genellikle kolay kolay kendine iftira atmaz. Bir de bunu araştırmak, öyle karma bir yapıyla gitmek gerçekten sıkıntılı, olmaz. Biz Komisyonduk, böyle bir talebimiz vardı, başvurumuz vardı, Enis Bey onu özellikle görmek istedi o zaman, biz de hepimiz “Tamam.” dedik ama “Ben böyle bir şey dememişim.” demedi; ben hatırlamıyorum böyle bir şey. Şunu dedi arkadaşlar: “Evet.” dedi. Ha, çok güçlendiremedi, belki iknayı çok iyi yapamadı ama bir Garibe Gezer Kandıra’da “Ben tecavüze

uğradım.” dedi, tecavüz biçimini de paylaştı. Ben gittim müdürlerle görüştüm, müdürler şöyle dedi: “Biz çok üzüldük, siz olsanız ‘tecavüz’ dediğinde ne anlarsınız? Ben ve arkadaşlarımın üzerinde durur kamuoyu.” dedi; o da kendi açısından haklı ama kendi bünyesindeki kadınlar tarafından yapılan bir şey. E, sonunda bu kadın da intihar etti. Sonuçta, şimdi Garibe intihar etti diye slogan atanlar şu an -bizim oradaki milletvekillerimiz de dâhil- disiplin cezasına maruz kaldılar.

Yani ben belki biraz uzattım arkadaşlar, şunu söyleyeyim: Ben Komisyonumuzun çabasını gerçekten çok anlamlı buluyorum, bir iyi niyet de görüyorum. Yani çok birbirimizi germeden de böyle ufak tefek sorunlarımız olsa da karşılıklı tolere ede ede birbirimizi öyle çalışıyor herkes, sonuç almaya odaklıyız, ayırım yapmamaya çalışıyoruz Komisyon olarak.

Sonuçta, huzurla gidip gelmek, o çalışmayı yapmak gerçekten önemli ama yaptığı tespitlerin takibi sorunu olduğunu düşünüyorum, başvurulara çok geç dönüldüğünü düşünüyorum. Mesela Komisyonumuzun şu an önünde bir tane dilekçe var -belki de abartıdır, ben ona “Böyledir.” demiyorum- bizim Van’da gidip görüştüğümüz bir çocuk “Ama bunları idare bilmeyecek değil mi?” dedi; “Evet.” dedik. Mektubunu Komisyona gönderdim, bana göndermiş “Tüm Komisyon üyelerine göndermek üzere.” demiş. Osman Nuri Vekilimize gönderdim, Ali Haydar Bey’e gönderdim ve Komisyona da bir dilekçeyle, üst dilekçeyle gönderdim. Diyor ki: “Hani bunlar aramızda kalacaktı. Ben konuştuğuktan sonra idare beni -Tokat mı Ordu’ya mı- sürgün etti, ailem burada, Van’da.” diyor.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – İsmi neydi bunun?

FATMA KURTULAN (Mersin) – Başkanım, ismini şu an hatırlamıyorum ama dilekçe var, bende de mektubu duruyor, ben iletirim tekrar yeniden. Bunu söylüyor...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sayın Genel Müdürüm, bir not alır mısınız? Yani Komisyonumuzun üyeleriyle paylaşmış olduklarından mütevellit, kendisinin bir başka cezaevine gönderildiği, nakledildiği konusunda bir iddia.

FATMA KURTULAN (Mersin) – İddiası bu. Ben onun şeyiyim arkadaşlar, bu yüzde yüz doğrudur demiyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bir iddia var, ismini alın.

FATMA KURTULAN (Mersin) – İddia böyle, mektup göndermiş.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – İsmi getirirseniz buraya.

FATMA KURTULAN (Mersin) – “Sizden sonra duymuşlar, bana söylediler ne dediğimi ve beni gönderdiler. Ailem Van’dadır, uğraşın geri tekrar beni...”

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bir saniye, bir saniye... “Bana söylediler ne dediğimi.” derken?

FATMA KURTULAN (Mersin) – Bizimle konuştukları, bizimle paylaştıkları, idarenin yaptığı uygulamaları bize anlatırken...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bir saniye, bir saniye.

Komisyon olarak kimse bulunmuyor değil mi bizim görüşmelerimizde.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Hayır, hayır.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – O zaman şimdi, bizim Komisyon üyelerimizden birisi mi söylemiş oluyor onlara?

FATMA KURTULAN (Mersin) – Şimdi, Başkanım, bana yazdığı mektupta -mektubu göndermiştim, arkadaşlar gelen mektupları biraz karıştırırlarsa, başvuruları şunu diyor: “Siz bana söz verdiniz idare duymayacak diye.”

EROL KAVUNCU (Çorum) - Mektup gönderilirken okunuyor değil mi?

FATMA KURTULAN (Mersin) - Tabii, tabii, orada okunduğu oluyor yani. Gizli göndermemiş Vekilim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, mesele şu Fatma Hanım...

FATMA KURTULAN (Mersin) – Vekilim, şöyle deniliyor: “Siz benle görüşürken...” Yani bir nevi şunu söylüyor: “Siz idareye gidip söylemişsiniz. Falanca kişi böyle demiş...”

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, Komisyonumuza, bu konuda kendisinin anlattıklarını idareye söylemekle itham ediyor.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Evet, söylemekle itham ediyor.

EROL KAVUNCU (Çorum) – Başkanım, isim almıyoruz, bir de kim olduğunu da bilmiyoruz.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Onun kim olduğunu da bilmiyoruz anladığım.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Başkanım, o kişi bize başvuru yapmıştı, biz gittiğimizde koğuşa “Falanca kişi kimdir?” dedik, onu dinledik.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) - Ama çıkınca hiçbir personelle görüşmüyoruz, sizlerle birlikteyiz, hep beraberiz, hiç kimse için Komisyona şöyle dedi, böyle dedi demiyoruz.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Aynen, ben katılıyorum, ben katılıyorum. Ben bunu söylüyorum ama mesela bir tutuklu bunu söylüyor. Yani diyor ki: “Ben sizinle görüştüğümde sonra...” Belki abartıdır yani o onun iddiası ya da bilmiyorum, artık... Biz çıktıkdan sonra bazen idareye diyoruz ki: “Şunu yapınız.” Biraz öneriler de yapıyoruz. Yani böyle, Komisyona çeşitli konularda da gelen bir hayli şikâyet var. Ben, bu kadarla biraz şey tutayım ama şunu bilmek isterim: Gerçekten geriye dönüşleri nedir? Bunlar nasıl? Yaptığımız bu emek... Gerçekten biraz düzeliyor mu, tutukluların haklarıyla ilgili düzenleme var mı? Ama benim bu altını çizdiğim mevzular, biz bunu... Bir düzenleme, bir çözüm olmadı yani çıplak arama, detaylı arama... Ha kel Hasan, ha Hasan kel, hiç fark etmiyor, öyle ya da böyle diyelim ama uygulama aynen devam ediyor. Bunlar olduğu sürece ben cezaevi sorunlarını çok huzura kavuşacağını orada çok sorun var gündemimizden çıkacağını düşünmüyorum arkadaşlar.

Saygılar herkese.

Bu karantina koğuşlarının biraz da düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Oraya girmek için de insanlar şeye de gitmiyor. En azından oraya yaşamlarını daha rahat idame edecek. Ya da bir televizyon kurulması vesaire de olabilir. Orada biraz sıkıntı var diye düşünüyorum.

Teşekkürler.

Ha, Mesut Bulu adındaki tutukluymuş arkadaşlar.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Kaç yaşındaymış?

FATMA KURTULAN (Mersin) – Van’daki Mesut Bulu. Biz, özellikle de onun adını söyleyerek onunla görüşmek istediğimizi belirtmiştik.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Kaç yaşındaymış?

FATMA KURTULAN (Mersin) – Genç birisiydi, bilmiyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – “Çocuk” dediniz de onun için.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Bilmiyorum. Ben yaşlı olduğum için, tahminen onun çocuk olduğunu düşünüyorum.

EROL KAVUNCU (Çorum) – En az 20 yaşlarında, genç, hatırlıyoruz.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Bize göre çocuktu Başkanım yani tutuklu değildi.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet.

Söz sırası Oya Hanımın, buyurun.

Bu arada arkadaşlar, cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerinin sistematik olduğu konusundaki beyanlarla ilgili ben bir rezerv koymak istiyorum Fatma Hanım. Yani çünkü... Neyse devam edelim.

Buyurun.

OYAERONAT (Diyarbakır) – Değerli Başkanım, Komisyon üyelerimiz, değerli ceza ve tevkifevleri genel müdür yardımcılarımız, değerli bürokrat arkadaşlarımız; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Ben değişik bir konuda konuşmak istiyorum: Yaklaşık üç buçuk yıldır cezaevlerini ziyaret ediyoruz, sorunlar üç aşağı beş yukarı cezaevinden cezaevine farklılaşsa da işte yemektir, sıcak sudur, çıplak aramadır, kelepçeli muayenedir; çözüm bulunanlar oldu veya bulunmaya devam edenler oldu. Ben bir şeyi merak ediyorum: Şimdi, az önce Hakan Başkan bir cümle kurdu, cezaevlerinin insan onuruna uygun olması gerektiğini, hayata döndüklerinde de maddi, manevi olarak hayata hazır olmaları gerektiğini söyledi; hepimizin de muradı budur. Şimdi, üç buçuk yıldır -bir psikiyatr değilim ama gözlemlerim var- terör koşullarına giriyoruz -bu fark etmez, sağdır ,soldur, işte PKK’dır, FETÖ’dür, DEAŞ’tır, DHKP-C’dir veya adli koşullardır- hiç kimsenin düşüncesinde milim bir fark görmedim. Adam, cezaevinde yirmi sekiz yıl yatmış, işte üç gün önce çıkan bir gazete, kendi görüşüne uygun bir gazete adını söylüyor “Niye gelmedi?” diyor. Şimdi, bu insanların, uzun süre kalanların büyük çoğunluğu, yargılanmış, hüküm giymiş, yirmi beş yıl, yirmi sekiz yıl kalanlar var. En son ya Kayseri’ydi ya Tarsus’tu bir hanım kız, bin yıl ceza yemiş ama bunu gülerek anlatabiliyordu. Bu konuda Avrupa’da, Amerika’da ne tip çalışmalar yapılmış veya bizim ülkemizde böyle bir çalışma var mı, bu tip kitaplar yayınlanmış mı? Adli koşullar için de bu geçerli yani belki basit bir suçtan içeri girmiş ama koşullakilerle geliştirdiği diyalog sonucu çok daha farklı suç işleyecek potansiyele erişmiş oluyor. Gene, terör suçluları da öyle, mesela bir DEAŞ koşullarına giriyorum, herkeste aynı tip sakal, aynı tip giyim veya bir PKK koşullarına giriyoruz, hep aynı söylem, aynı cümleler. Yani bu insanlar aynı şekilde hayatlarını devam ettireceklerse, aynı düşüncelerde kalacaklarsa veya hatta daha da bilenip daha da sertleşeceklerse o zaman bu cezaevlerinde iyileştirmeler nasıl oluyor? Mesela DHKP-C militanları var, Silivri’deydi zannedersem, bütün koşu, çocukların ve yaşlıların uyuyamadığını söyledi, gece yarısına kadar hatta hiç durmadan her saat eylem yapıldığını söylediler ki genelde de 2 kişi, 2 kişi kalıyorlar. Ben merak ediyorum, dünyada bu konuda nasıl çalışmalar yapılıyor, aydınlatırsanız sevinirim veya bir çalışma yapıp bir dahaki toplantıda da bana bildirirseniz mutlu olurum.

Bu Kayseri Cezaeviyle ilgili, bu tacizle ilgili benim de özel notlarım var yani herkesle ilgili özel notum var, oradaki hanımın, hani kadın personel tarafından tacize uğradığını iddia eden hanımın, daha sonra “Hayır, arama sırasında özel bölgeme dokundu.” diye bir beyanını da not almıştım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU - Ben teşekkür ediyorum.

Tabii, o konuyla ilgili ben de bir araştırma yaptım, arkadaşlarımla da görüştüm. Biraz evvel de söylediğim gibi, bu detay arama konusunda mukavemet gösterenler, rıza göstermeyenler konusunda elbette bir icbar söz konusu olacak, hukuki şartlar ve ölçülülük ilkesi çerçevesinde ama bu istismara

açık bir alan, onun için Genel Müdürümüze bunu ifade ettim. Yani bu konuda herhâlde ya bir düzenleme veyahut başka bir şey olması lazım çünkü bu istismar edilecek anladığım kadarıyla. Hatta galiba İbrahim Bey söyledi, Enis Bey “Bu, şehvet içerikli bir dokunma mı?” falan diye sormuşsunuz galiba, doğru mu bayana?

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – Ben hatırlamadım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Öyle olmadığını da ifade etmiş galiba.

FATMA KURTULAN (Mersin) – “Cinsel organıma dokundu.” dedi.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – “Özel bölgeme dokundu.” dedi.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – “Özel bölgeme...”

Anladım. Şimdi, bakın...

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – Bir müsaade edin de anlatayım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tabii, buyurun.

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – Komisyona gelen şikâyetlerden seçtim onu ben. Başkana ilettim, Alt Komisyon Başkanımız uygun gördü, bu hanımefendiyle görüştük. Diyaloğu hatırlamıyorum ama hanımefendinin iddiasını, kendisinin savunmasında, işte Fatma Vekilimin de söylediği gibi, çok güçlü olmadığını hatırlıyorum. Yani ondan sonra, işte, Oya Hanım bir not tutmuş, onu hatırlamıyorum ama o mealde bir şey olabilir demek istedim.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Benim her şeyi yazma huyum var.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Ben de hatırlıyorum, aynen öyle dedi.

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – O mealde bir şey, oldu.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Anlaşıldı, tamam.

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – Dolayısıyla mesela rapora yansıdı mı çok hatırlamıyorum ama benim kişisel notlarımda yok.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, anlaşıldı.

Bu konuda tabii ki cezaevi görevlilerinin psikolojik durumu, duygu durumu falan gibi konularda herhâlde araştırma yapmak da gerekebilir. Bu sadece bir istismar olarak değil, gerçekten başka yönden de bir hastalık olarak da söz konusu olabilir. Yani onun için cezaevi personelinin de hem psikolojik ve duygu durumunun ve diğer ruhi durumlarının bence tespiti gerekir diye düşünüyorum ben.

Şimdi, bu gözlem kurullarıyla ilgili hemen hemen bütün arkadaşlarımız Sezgin Bey de Fatma Hanım da İbrahim Yurdunuseven Başkanımız da ifade ettiler; şartlı tahliye mâni olan durumla alakalı Sayın Genel Müdürüm. Şimdi, anladığım kadarıyla Covid döneminde bu hükümlü ya da tutukluların gözlem kurullarının değerlendireceği faaliyet alanlarına ilişkin, o alanlar açılmadığından Covid nedeniyle, bu değerlendirmelerin yapılamadığı ve dolayısıyla da şartlı tahliye imkânının hasıl olmadığı konusunda bir fikir var. Anlatabildim mi? Anladınız değil mi?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Anladım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sonuçta, gözlem kurullarının onların ilgi gösterdikleri faaliyet alanlarında, açılan faaliyet alanlarında -işte, kitap okuma, işe katılma, şu bu gibi- onlarla ilgili bir puanlama sistemi var anladığım kadarıyla. Şimdi, Covid nedeniyle bu faaliyet alanları açılmadığı için, puanlama sistemi de esas alınmadığı için, bence, Covid nedeniyle ihmal edilen ya da yapılamayan bu konunun bir alternatifinin olması ve gözlem kurullarının bu şekilde bir değerlendirmeye tabi tutarak bu konuyu göz önüne alması gereken bir mekanizmanın geliştirilmesi gerekiyor.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Var.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Var mı? Tamam, onları sonra vereceksiniz.

Bir de tabii, ziyaret ettiğimiz cezaevlerinden sonraki aşamada neler yapıldığı, iyileştirmeler olup olmadığı konusu var. Bunun bir örneğini yaptık biz arkadaşlar Sincan Cezaeviyle ilgili. Sincan Cezaevine gitmiştik orada birtakım havalandırma sistemleri, soğuk, ısı teçhizatı, diğer konularla ilgili olarak. Sonra ikinci kez gittiğimizde bütün bunların gerçekten iyileştirildiğini ve bu sorunların ortadan kalktığını gördük. Bu doğru bir şey. Dedğim gibi, imkânımız olsa, bütün arkadaşlarımız her gün ayrı bir yerde cezaevine gitmiş olsalar. O zaman, İbrahim Bey, zaman zaman gittiğimiz cezaevlerine, yakın yerlerindeki cezaevlerine, daha önceden gidilmiş olanlara da bir gidelim, onları da tekrardan ziyaret edelim. Ama gerçekten, arkadaşlar, cezaevlerinden gelen çok dilekçe var. Bu dilekçelere göre arkadaşlarımız toparlıyorlar hangilerine gidelim, nasıl gidelim diye. Malum yani biz aynı zamanda siyasetçiyiz, hafta sonunu memleketimizde geçiriyoruz, hafta içerisinde Mecliste geçiyoruz, Komisyonunda, burada çalışıyoruz, bir de bunun yanı sıra diğer alternatif meseleler; tabii, hepimizin bir araya gelip ortaklaşmadığı... Biz ortaklaşa çalışmak istiyoruz yani hepimiz katılsın oraya. Onların o mazeretlerini de esas aldığımız için gerçekleştirme zor oluyor bazen. Anlaşıldı, bu konuda da gerekeni yapalım.

Şimdi, söz sırası Erol Bey'de.

Arkadaşlar, yavaş yavaş toparlayalım, hayli zamanımız geçti, zaten maksat da hasıl oldu. Kifayetmüzakere teklifimizi de sunacağız bundan sonra.

Buyurun.

EROL KAVUNCU (Çorum) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Alt Komisyon Başkanımız, milletvekillerimiz, Genel Müdürümüz, Genel Müdür Yardımcılarımız; hepinizi saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Mübarek üç ayların Regaip Kandili'nin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Herhangi bir sebeple veya sebepsiz olarak Türk Ceza Kanunu'nda suç kabul edilen fiilleri işleyen, tutuklu ve hükümlü olarak cezaevinde, tabir yerindeyse devletimizin garantisi altında infazı gerçekleştirilen mahkûmların elbette ki insan onuruna yakışmayan hiçbir kötü muameleyle tabi tutulmaması gerekir, bu hepimizin ortak arzusudur. Bu konuda Sayın Komisyon Başkanımız ve Alt Komisyon Başkanımızın özellikle detaylı olarak sundukları raporda ifade edilen tespitlerin yüzde 90'ı bizim Komisyon üyeleri olarak birebir tespitlerimizin dışında ve söz konusu şikâyetlerin de yüzde 90'ının tek taraflı, terör örgütlerinden tutuklu mahkûmların ifadeleri olduğunun altını çizmek istiyorum. Yani bu söz konusu cezaevlerinde yaşandığı iddia edilen olumsuzlukların yüzde 90'ı mahkûmların ve özellikle terörden tutuklu mahkûmların tek taraflı iddialarıdır. Aksi hâlde alt komisyon raporunda, ilgili mahkûmların tek taraflı olarak iddia ettikleri hususlar doğru kabul edilirse, bu durumda, cezaevinde büyük fedakârlıkla görev yapan insanlarımız başta olmak üzere, devletimize büyük haksızlık yapılacağı kanaatindeyim. Tabii ki ifade ettiğim gibi, devletimiz, himayesinde olan bu insanlara insan onuruna yakışmayan, kötü muamelede bulunulmasına hiçbir şekilde müsaade etmeyecektir, etmemelidir. Şu an, burada olan, Komisyonumuzda olan bütün arkadaşların, herkesin samimi, ortak arzusunun da bu olduğuna inanıyorum.

Ayrıca, yaklaşık üç buçuk yıldır gerçekleştirdiğimiz cezaevi ziyaretlerimizde, elbette ki yemek, sıcak su, sayım, kantin, televizyon, gazete, kitap gibi konularda şikâyetler aldık, işittik. Ancak, geçmişte Türkiye'deki cezaevlerinde ve birçok çağdaş, uygar kabul edilen ülkelerin cezaevlerinde yaşanan sistematik ve kötü muamelenin bizim cezaevlerimizde hiçbir şekilde yaşanmadığını da tespit etmiş bulunuyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOLU – Teşekkürler Erol Bey.

Hakikaten, bu cezaevi incelemelerimizi üç seneden bu yana yapıyoruz, gerçekleştiriyoruz. Ben, sistematik herhangi bir hak ihlalinin mevzubahis olduğunu düşünmüyorum, açık ve net olarak bunu ifade edeyim.

Şimdi, Enis Bey, var mı sözünüz efendim?

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – Çok kısa bir ilavede bulunmak isterim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOLU – Buyurun.

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – Şimdi, mesele, ben önce Mahmut Vekilimi, sonra Fatma Vekilimi dinleyince, askerlik yapmış ve Fatma Hanım’la da ortak tecrübe geçirmiş bir vekil olarak...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOLU – Askerliğe girmeseydiniz.

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – Herkesin askerliği ve cezaevi kendine has, bir kere daha onu anlamış bulunuyorum. Yani bizim bir cezaevi ziyaretinden, genele ilişkin bir hüküm çıkarmamız çok zor ve fakat “zamanın ruhu” denen bir meseleyi de dikkate almamız lazım. Şimdi, gittiğimiz cezaevlerinde veya Fatma Hanım yatarken, ben yatarken bir başka zaman vardı, bugün başka bir zaman var, cezaevlerinin bu zamana uymasını istiyorum ben, bu kadar açık.

Kelepçe meselesi... Burada, Jandarma Genel Komutanlığının bize verdiği bilgiler muhtemelen uygulamanın haklı çıkarılması yönündeki bilgilerdi. Çünkü ben şu anda net rakamı hatırlamıyorum ama bin ile 2 bin arası bir ihlalden söz edildi. Soruldu kendilerine “Ne kadar sevk yapıyorsunuz?” diye “100 bin.” Yani yüz binde 1’in, bu kadar olağan dışı bir olayın olağan kabul edilmesi bence zamanın ruhuna aykırı.

Kelepçe konusunda sizin yaptığınız girizgâha son derece katılıyorum. Bu iş son derece ciddiye alınmalı, tek tek hak ihlaller üzerine gidilmeli diye düşünüyorum. Kayda geçirmek istediğim birinci nokta bu.

İkincisi, yine aynı zamanın ruhuna uygun... Cezaevi nüfusu 2016’daki noktada değil, altı sene içinde çok rahatladı. Covid yüzünden açık cezaevlerindeki izinler, bazı mahkemelerin sona ermesi, tahliyelerin sürmesi, vesaireler nüfusu azalttı. Buna niye değindim? Şimdi, kitap sayısı... Ben, size başka bir örnek vereyim, kitap sayısı değil ki sadece; ayakkabı sayısına bakın. Kaç ayakkabıya izin veriyorlar cezaevlerinde? Niye 3 değil? Ya da niye işte “3 tane tişört, 2 tane iç çamaşırı getirebilirsin.” deniyor? Hepsî yer ve mekânla alakalı. Yani dolapları görüyoruz işte. Mesela, o dolapların, çok kalabalık nüfusa göre dizayn edilmiş dolapların biraz genişlemesi kitap sayısına da tişört sayısına da bizim burada tekrar tekrar ettiğimiz bazı sorunlara da çare olabilir. Yani özetle, Cezaevleri Genel Müdürlüğüne naçizane önerim: Olağanüstü koşullarda uyguladıkları yönetmelikleri, pratikleri bir daha gözden geçirmeleri, orada yatanların bayağı bir bölümünün de henüz hükümlü olmadığını da dikkate almaları. Biz, burada, cezaevinde yatan herkesi zihnen bir hükümlü olarak kabul ediyoruz ve onun haklarını tartışıyoruz. Oysa, o insanlar, mahkemeleri bitmediği için şu masada oturanlar kadar özgürdür. O iddialar tutmayabilir yani her tutuklu sonuçta mahkûm olmuyor, böyle de bir pratik var.

Çok teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, ben de çok teşekkür ediyorum.

İbrahim Bey, çok kısa bir şekilde...

Buyurun.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) – Teşekkür ediyorum.

Aslında Erol Bey benim söyleyeceğim birkaç şeye değindi, siz de değindiniz. Ben, öncelikle şunu tespit etmekte fayda görüyorum: Gerçekten, tabii, daha önceki dönemlerde, gençlik dönemlerimizde kitaplardaki cezaevi anılarını okuduğumuz zaman, gerçekten Türkiye’de şu anda sistematik anlamda bir şiddet uygulamasının olmadığı konusunda bütün vekillerimiz hemfikirdir, bu konuda farklı bir şey söylediklerini zannetmiyorum ama bireysel bazı yanlışlar var mıdır? Olabilir. Bunlar da ilgili idari soruşturmalarla yerine getirilmekte ve onlara cezası verilmekte.

Yine, ben girişte söylediğim gibi, aynı cezaevinde farklı koşullarda hem yemek hususunda hem girişteki arama hususunda farklı farklı bilgilerin verilmesi bize bu konuda özellikle -hangi terör olursa olsun- terör koşullarında bir dezenformasyonun olduğunu açık ve net olarak gösteriyor çünkü aynı yer, aynı yemekler, aynı giriş, aynı personel fakat farklı bilgiler verilmesi bunu bir nevi aklımıza getiriyor.

Tabii, burada Mahmut Bey’in söylediğiyle ilgili şunu söylemekte fayda var: Biz burada yaşananları tespit etmiyoruz, orada bize beyan edilenleri tespit ediyoruz, beyan tespiti yapıyoruz. Dolayısıyla, orada o yaşanmış mıdır, bir dezenformasyon mudur, onu bilemiyoruz ama biz bunları özellikle buraya kayda geçiriyoruz ki olur da Bakanlık bu konuda bir ders çıkarır, olmadığı hâlde “Ya, böyle bir şey olabilir, bir ihtimal var demek ki.” deyip bazı tedbirler alabilir mi diye bir tespit yapılıyor. Bunu özellikle beyan ediyorum. Bu bir beyan tespiti, yaşanmışlık tespiti değildir.

Son olarak da dediğiniz gibi denetim anlamında da biz tekrar 2’nci kez cezaevlerini ziyaret ediyoruz Başkanım. En son Sincan ve Kırıkkale -yanlış hatırlamıyorsam- aynı dönem içerisinde ikinci ziyaretlerimiz. Gittiğimiz yerde de diyoruz ki: Öncelikle bir önceki raporu getirin. Raporda tespit edilen noktalar hususunda şunda ne yaptınız, bunda ne yaptınız, bunlarda ne oldu? Böyle bir gelişme var mı? Şeklinde bir ikinci denetim mekanizmasını da sağlıyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Genel Müdürüm, şimdi size söz vereceğim. Öncelikle size, sizin nezdinizde çalışan bütün cezaevi personeline teşekkür ediyoruz, onlar da son derece gayretli bir emek sarf ediyorlar. Tabii, bu arada hem Sayın Genel Müdür Yardımcımız hem de diğer arkadaşlarımız Cezaevi Alt Komisyonumuza son derece yardımcı oluyorlar. Tespit ve raporlardan sonra gittiğimiz hem Sincan Cezaevi hem de Kırıkkale Cezaevindeki iyileştirmeleri de gördük. Dolayısıyla, bundan sonra da aynı şekilde bazı cezaevlerine gidip iyileştirmelerle ilgili neler yapıldı, onları da görmek arzusundayız. Ben size şimdi söz vereceğim. Bütün arkadaşlarımızı dinlediniz.

Arkadaşlar, Genel Müdürümüze söz verdikten sonra artık toplantıyı bitirmeyi düşünüyorum. Tekrar tekrar söz almanın... Sadece üzerine bir şey koymak gerekirse belki ama sizden istirham ediyorum.

Çok teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Sayın Başkan, Komisyonun kıymetli üyeleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tabii, zaman zaman gerek Alt Komisyona, gerek ana Komisyonumuza gelerek, ziyaret edilen cezaevleri özelinde, aslında genel infaz sistemimizle ilgili, Genel Müdürlüğümüzle ilgili, Türkiye genelindeki şu an itibarıyla 383’e ulaşan ceza infaz kurumlarımızla ilgili genel bilgilendirme yapma fırsatını da sizlerin vesilesiyle buluyoruz. Bu yönüyle de ben çok teşekkür ediyorum çünkü bizim maalesef kurumsal olarak şöyle bir talihsizliğimiz var: Dünyanın her yerinde bu böyledir, cezaevleri

bir sonuçtur. Yani o aşamaya kadar olan süreçte suçun ya da suç isnadının başlamasıyla birlikte yaşanan belirli bir süreç var. Bu, hukuk devletinde hukuk sınırları içerisinde yürütülür. Buna rağmen doğru ya da yanlış, haklı ya da haksız bir sürü eleştiri gelir her sürece ilişkin olarak. Fakat ceza infaz kurumlarının veya işte, bu yöndeki devlet mekanizması içerisinde bizim gibi Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü olarak hizmet yürüten kurumların kaderi şudur: Bütün sonuçları siz önünüzde bulursunuz her yönüyle. Sizi ilgilendiren ya da ilgilendirmeyen, hükümlünün ya da tutuklunun ya da onlarla ilgili olan aile bireyinden tutun toplumun değişik kesimindeki tüm insanların da dikkati haklı olarak size yönelir. Yani bunda ben bir beis görmüyorum, işin doğasında var fakat tabii burada bu yoğunlaşma ve dikkat toplanması çok fazla sayıda yanlış, hatta yalan, sağlıksız bilginin de ortalıkta gezinmesine maalesef sebebiyet veriyor. İşte özellikle sosyal medyanın bu kadar sık kullanılmasıyla akşam Twitter'e girdiğinizde cezaevleriyle ilgili inanılmaz sayıda yalan, inanılmaz sayıda belki yanlış bilgi... Ha, hiç mi doğru bilgi yok? Mutlaka vardır fakat artık onlar da o kirli bilginin içerisinde tamamen kayboluyor, gidiyor. Çok uzatmadan şuraya getireceğim: Komisyonunuz marifetiyle biz en azından birtakım konularda -çok detaya girmesek de- sağlıklı bilgiyi de burada verme şansına sahip oluyoruz Sayın Başkanım, bu vesileyle de tekrar teşekkür ediyorum.

Tabii, cezaevleri hayatın 7/24 canlı olarak devam ettiği, her türlü dış ortamdaki konjonktürden belli ölçüde etkilenen alandır. Buna ilişkin olarak her ne kadar çok kapsamlı, çok sağlıklı bir mevzuat sistemimiz olsa da zaman zaman bunların konjonktüre göre gözden geçirilmesi gerekiyor, ihtiyaçlara göre gözden geçirilmesi gerekiyor. Tabii, her şeyi mevzuat değişikliğiyle yapamıyorsunuz. Zaman zaman kurumsal olarak çıkardığımız genel yazılarla da o ihtiyaçları karşılama, sorunları hızlı bir şekilde giderme anlamında gerekli müdahaleleri yapıyoruz. 2020 yılı Mart, Nisan ayından itibaren tabii dünyayı kasıp kavuran bir pandemi süreci var ama belirli bir aşamadan sonra artık yeni normal denilen konseptte geçildiği için biz de cezaevleri itibarıyla aynı şekilde bu konsepti geçtik, geçmeye çalışıyoruz. Cezaevleri tabii çok kendine özgü alanlar, belirli sayıda insanların ama oda itibarıyla ama kurum itibarıyla bir arada bulunduğu alanlar. Bundan dolayı özellikle pandeminin başlangıcında tüm dikkatlerimizin buraya yönelmesi son derece doğal. Özellikle sağlığın söz konusu olduğu alanlarda birtakım konuları ister istemez erteleme veya öteleme yönüne gidiyorsunuz. Bu, bir aşamadan sonra artık rutin hâline dönüşüyorsa orada tabii sıkıntı var demektir. Çünkü cezaevlerinin temel konsepti -bunu geldiğimiz her toplantıda değişik vesileyle arz etme imkânım oldu- aslında Sayın Başkanımızın da konuşmanın başında buyurduğu gibi özgürlük ile işte güvenlik ve düzenin dengede tutulması gereken yerler ama bunlardan kesinlikle biri diğerinin alternatifi değil, olamaz. Yani insan onuruna yaraşır bir ortamın oluşması hükümlü ve tutuklu yönünden vazgeçilmez bir koşul. O oranda da o cezaevinin güvenliği, düzeni, kurallar içerisinde yürütülmesi de aynı şekilde, aynı seviyede götürülmesi gereken bir konu. Eğer özgürlük noktasından, sadece o noktadan bakarsanız orada bir düzenden söz etmek mümkün değil, bu kaosa götürür ve aslında, içeride genel olarak bulunan hükümlü ve tutuklunun insan onurunu farkında olmadan, sizden kaynaklanmayan ama sizin idari anlamda sebebiyet verdiğiniz ortamdan dolayı altüst etmiş olursunuz. Güvenlik noktasından baktığınız zaman sadece, bu kez de bir hukuk devletinin olmazsa olmazı olan esasları altüst etmiş olursunuz. İşte burada marifet, maharet, bu iki unsuru bir arada, dengede götürmekten geçiyor. Hedef her zaman bu olmalı, yaklaşım her zaman bu olmalı. Tabii, bu noktada sadece güvenlik ya da sadece özgürlük yönü itibarıyla bakıldığında gelen eleştiriler bir yönüyle havada kalıyor, herkes kendi tezi üzerinden gidiyor ama çoğunlukla orada, karşı tarafın söylediği eleştiri veya savunma çok da bir geçerlilik ifade etmiyor ama ben memnuniyetle -bunu samimi olarak söylüyorum, bir yıldır Genel Müdür olarak görev yapıyorum- şunu gördüm: Gerek Alt Komisyonumuza gerek ana Komisyonumuza geldiğimizde, en azından eleştirilerden sonra bize bu kendimizi savunma veya işte, birtakım noktalara dikkat çekme fırsatı verildiğinde, biz de

anlattığımızda, ciddi anlamda “Evet, işin bu yönü de varmış.” tepkilerini aldık, ben bundan son derece mutlu oluyorum. Bu, üzerimizdeki eleştirileri azaltmak hedefi değil, mutlaka o da vardır ama sağlıklı bilgilendirmenin amacına ulaştığını görmek de bizler açısından son derece doğru ve keyifli bir konu olarak ortaya çıkıyor.

Sayın Başkanım, daha fazla uzatmadan hemen ana başlıklarıyla somut olaylara gireceğim. Bir çekpas meselesi vardı. Aslında, cezaevlerinde konulan her kural, zaman içerisinde oluşmuş olaylardan, ortaya çıkmış tecrübelerden kaynaklanarak bir kural hâline dönüşüyor ama tabii, bunlar mutlak, olmazsa olmaz kurallara değil, o güne kadar yaşanmış tecrübelerin bir sonucu olarak çıkmıştır. Bugün itibarıyla bunların güncellenmesi, değiştirilmesi, kaldırılması gerekiyorsa elbette kaldırılır. Çekpasla ilgili, Genel Müdürlüğümüzün bir standardı vardır Sayın Başkanım, nedeni şu: Tabii, oradaki o çekpas sopasının içeride, hükümlü ya da tutukluların kendi aralarında yaşayacakları birtakım olaylardan dolayı saldırı ya da savunma aracı hâline dönüşmemesidir. Evet, belki belli oranda hükümlüyü biraz daha zahmete iter ama işte, dediğim gibi, bana göre güvenlik ile özgürlük arasındaki dengenin yansımalarının bir gereğidir.

Pandemi döneminde gününbirlik çıkışlarla ilgili -daha önce de arz etmiştik- on dört günlük bir izolasyon süreci vardı. İşte, bir hükümlünün sağlık birimine gitmesi, duruşmaya gidip gelmesi, başka vesilelerle gününbirlik giriş çıkışlarda mecburen on dört günlük bir izolasyon süreci uyguluyorduk. Bu, hükümlüler yönünden çok ciddi eleştirilere neden oluyordu yani şu deniyordu: “Ya, bir sınav için gittiğimde -az önce de gündeme geldi- ben on dört gün izolasyon koğuşunda kalacağım, hiç tanımadığım insanlarla kalacağım, farklı bir mekanda kalacağım. Gerekirse şu dönem itibarıyla eğitim hakkından vazgeçelim.” Veya “Hastaneye gideceğim, gitmem gerekli ama çok acil bir durum değil, şimdilik öteleyelim.” Daha önce de söylediğim gibi bu kurallar günün ihtiyaçlarına göre, değişen konjonktüre göre bizim tarafımızdan da sürekli değerlendiriliyor, Bilim Kuruluyla çok güçlü bir ilişkimiz var. 20 Ocak itibarıyla, on dört günlük izolasyon sürecini biz beş güne düşürdük Sayın Başkanım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Sayın Genel Müdürüm, şeyi soracaktım burada, araya girdim: Yani şimdi, 14’üncü günün sonunda bir başkası geliyor, 14’üncü günü tamamlamak üzere olan tekrar on dört gün bekliyor mu onunla beraber?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ - Şöyle Sayın Başkanım: Kurumların özelliğine göre biz izolasyon sürecini mümkün mertebe aynı gün esası içerisinde başlayıp bitirmeye çalışıyoruz.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, somut olaya göre alternatifler geliştiriyorsunuz.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Aynen çünkü bizim kurum tiplerimiz de malumunuz birbirinden farklı; büyük L tipi cezaevlerimiz var, T tipi var, E tipi var, “yüksek güvenlikli” dediğimiz cezaevleri var. İzolasyon koşullarımızın fiziki şartları ve özellikleri de bu yönüyle birbirinden farklı. Ama 20 Ocak itibarıyla bunu beş güne düşürdük. Keşke imkân olsa bu uygulamayı hiç yapmazsak çünkü izolasyon uygulaması bizi idare olarak da zorluyor yani belli bir alanı oluşturmak zorundasınız, belli bir alanı sadece o hizmete tahsis etmek zorundasınız.

Diğer bir konu sayımlar meselesi. Konuşmamın başında da arz ettim, pandemi süreciyle başlayan o şartlarda, önümüzü göremediğimiz, daha henüz tecrübe edemediğimiz o şartlarda birtakım genel uygulamalarımızı yumuşatma yoluna gitmiştik. İşte, sayımların ne şekilde alınacağı gerek İnfaz Kanunu’muzda gerek yönetmeliklerde açıkça belirtilmiştir ama pandemi süreciyle birlikte bunlarda belirli oranda esnek, belirli oranda kurumların özelliğine göre azaltma cihetine gitmiştik fakat yeni normale geçtiğimiz aşamadan itibaren kurumlarımızda da güvenlik zafiyeti olmaması amacıyla eski konseptimize şu an itibarıyla tam anlamıyla kavuşmadık, kavuşamadık çünkü pandemi devam ediyor, tedbirleri belli oranda biz de devam ettiriyoruz ama pandeminin başladığı dönemdeki gibi de değil bu

sayımlar. Sayım, Sayın Vekilimizin, Mahmut Bey’in konuşmasının en başında söylediği gibi bir askeri düzen mantığıyla yapılmıyor Sayın Vekilim. Sayım, öncelikle -sizin buyurduğunuz gibi- evet, bir firar var mı yok mu, o amaçladır ama tek amaç bu değildir. Her sayım aynı zamanda kısmi bir aramadır, kısmi bir tespittir, kısmi bir değerlendirmedir. İşte, atıyorum, 15 kişilik bir odada, hükümlü, tutuklunun bulunduğu bir odada bazen bir hükümlüyü ya da tutukluyu ayakta görmeniz onun kendi sağlığı ve güvenliği açısından gerekli olabilir. Buralar cezaevi yani çok farklı olaylar yaşanmıştır, bundan sonra da yaşanacaktır. Belki içeride idarenin görmediği, göremediği o hükümlü üzerinde diğer hükümlülerin bir baskısı söz konusu olabilir, bir kötü muamelesi söz konusu olabilir, belki fiziki durumuna yansımamış ama ayağa dahi kalkamayacak duruma getirilmiş bir hükümlü olabilir Sayın Başkanım. Ha, mutlak hepsi böyledir demiyorum. O yüzden de bu tip konularda biz bir çerçeve çizeriz ama onu belli oranda kurum idaresi, cumhuriyet savcısının başkanlık ettiği idare ve gözlem kurulu aldığı kararlarla doldurur. Yani bir tek olaydan yola çıkarak “Sayım mutlaka şu kadar katı yapılmalı.” da diyemeyiz, “Amaç zaten firardır sayımın, bu başka yolla da elde edilebilir, otururken, yatarken de sayılabilir.” diyerek biz ayakta belli oranda sayım uygulamasından da vazgeçemeyiz Sayın Başkanım. Gene, dediğim gibi, özgürlük ve güvenlik dengesi bizim her türlü kurallarımızda kendisini hissettirmiştir.

İaşe noktasında... Tabii, Sayın Heyetin Tarsus ve Bünyan ziyaretini yaptığı dönemlerde bizim iaşe bedelimiz 11,5 TL’ydi bir hükümlü, tutuklu için; ocak ayı itibarıyla iaşe bedelimiz 17 TL’ye çıktı. 3 öğün yemeğin karşılığı olarak ödediğimiz 17 TL ancak mahkûm ya da tutuklu küçük çocuklar, hamileler, emzikli kadınlar ve anne yanında kalan 0-6 yaş grubu açısından bu miktar günlük 2 katı olarak uygulanıyor eski dönemde olduğu gibi, şu an onlar açısından 34 TL olarak iaşe bedeli belirledik. İnşallah, bu aşamadan sonra yemekler de gerek miktar gerek kalite açısından biraz daha iyi bir duruma geçecek.

Diğer bir konu, Sayın Başkanım, bir başlık olarak vermiştiniz, diş doktoru meselesi. Tabii, bizim genel olarak sağlıkla ilgili hizmetlerimiz Sağlık Bakanlığıyla yürüttüğümüz protokoller dâhilinde yürüyor ama özellikle kurumlarımızdaki bu diş sorunları bizim de gündemimizde olduğu için öncelikle kendi diş hekimlerimizi istihdam etmek gibi bir politikaya başlandı, bu devam ediyor, yetişmediği yerde de bunu biz Sağlık Bakanlığından doğrudan takviye alma suretiyle götürüyoruz. Şu an Türkiye genelinde bizim toplam 268 diş hekimimiz görev yapıyor. Bunların yetişmediği yerlerde de Sağlık Bakanlığıyla yapmış olduğumuz İş Birliği Protokolü kapsamında gerekli desteği alıyoruz. Kayseri özelinde -çünkü bu konu rapora da girdiği için ben özellikle sayıları çıkarttırdım- 4 diş hekimimiz görev yapıyor fakat yeni almakta olduğumuz, şu an aşaması devam eden 34 diş hekimi var, bunlardan gene biz 2’sini Kayseri Bünyan Ceza İnfaz Kurumunda görevlendireceğiz, sayıyı 6’ya çıkaracağız. Tarsus’ta da şu an itibarıyla 5 diş hekimimiz görev yapıyor Sayın Başkanım.

“Anne yanında kalan çocuklarla ilgili herhangi bir şey yapılıyor mu?” denmişti. Bunlar zaten bizim “hassas grup” diye tabir ettiğimiz, kendine özgü düzenlemeler yaptığımız, az önce arz ettiğim iaşe bedeli noktasında dahi 2 kat iaşe bedeli verdiğimiz gruplardan bir tanesi. Tabii, 0-6 yaş arasındaki bir çocuğun anne yanında kalması bizim de çok tercih ettiğimiz bir şey değil ama bu bir imkân, dışarıda 6 yaşına kadar çocuğunu bırakacak bir yakını yok ise annenin istemesi hâlinde biz ona bu imkânı sunuyoruz. Rakamı da arz edeyim: Şu an itibarıyla, 0-6 yaş grubunda anne yanında kalan çocuk sayımız 396, toplam anne sayısı 357. Yani rakamlar arasındaki farklılık, bazen bir annenin 1’den fazla çocuğu olabiliyor; güncel rakamımız 396.

Bunlara yönelik olarak ne yapıyoruz? Bunlara yönelik olarak, Millî Eğitim Bakanlığıyla yapmış olduğumuz bir iş birliği protokolü var. Ceza infaz kurumlarımızda mutlak surette -özellikle büyük kurumlarımızdan bahsediyorum- bir kreş mutlaka açıyoruz, açmaya çalışıyoruz. Şu an itibarıyla da

kreşlerin gerek sayısı gerekse fiziksel durumları olarak çok çok iyi durumdayız. Bunun yanında, çocuk oyun odası, oyuncaklar veya psikolojik olarak eğer bir çocuğun psikolojik desteğe ihtiyacı olduğunu hissederek kurumlarımızda bulunan psikologlar marifetiyle de bu desteği kendilerine vermeye çalışıyoruz. Sürekli gelişen bir alan bizim yönümüzden.

Sincan'da bütün kurumlarımızda olmasını hedeflediğimiz çok örnek bir ünite oluşturduk, anne-çocuk ünitesi; Komisyonumuzun da sayın üyeleri ziyaret ettiler. Şu an Diyarbakır'da bir Avrupa Birliği projesi olarak bunu yapıyoruz, finansmanını Avrupa Birliğinden alıyoruz, anne-çocuk ünitesinin bir benzerini hatta daha gelişmişini; özellikle Diyarbakır'ı tercih etmiştik. Diyarbakır'da inşaat çalışması devam ediyor Sayın Başkanım, bunları yaygınlaştıracamız imkânlar ölçüsünde.

Diğer bir konu detaylı arama. Şimdi bu konu tabii, belirli bir süredir ülkenin gündeminde. Zaman zaman Komisyonumuza da biz bu manada bilgi arz ettik. Yakın zamanda da bu konuda bir yönetmelik değişikliği yaptık. Tabii, ilk tepki olarak hep şu söylendi, haklıdır; “Bunu sadece bir mevzuat değişikliği olarak yapmanız ya da isim değişikliğine gitmeniz sorunu çözmez.” Bunun farkındayız. Öncesinde de ben bu sorunun biraz gereksiz –gereksiz demeyelim ama- manipüle edildiğini düşünüyorum. Çünkü önceki aşamada, yine bizim yönetmeliğin 34'üncü maddesinde arama genel olarak düzenlenmişti. Birinci olarak genel arama düzenlenmişti. Yani bir hükümlü ya da tutuklu ceza infaz kurumuna alındığında genel araması nasıl yapılacak? Sonraki aşamada, o dönem itibarıyla kavramsal olarak “çıplak”, bugün itibarıyla “detaylı” dediğimiz arama düzenlenmişti. Bu şuna işaret ediyordu: Temel kural genel aramadır ama burası bir cezaevi; dışarıdan gelebilecek hükümlü ya da tutuklunun niteliğine göre, bazen suç grubuna göre, bazen görünüşüne göre, bazen müktesebatına göre orada daha farklı, daha özel, daha detaylı bir arama mutlak surette gerekli olabilir. Çünkü bunları biz çok kısmi paylaşıyoruz ama büyük oranda paylaşmıyoruz, paylaşmamamız da gerekiyor. Yani şu Komisyonunda bir hükümlünün ya da tutuklunun cezaevine ilk girişte üzerinde kuruma sokmak istediği materyallerden çarpıcı üç tane beş tane örneği ben burada koymuş olsam, eminim, en azından bu Komisyon nezdinde bu konu bir daha gündeme gelmeyecektir. Ama buradan yola çıkarak da şunu diyemeyiz: “Ya, bunlar oluyor, olabilir. Her hükümlümüze, tutuklumuza aynı konsepti uygulayalım, detaylı aramayı uygulayalım.” Hayır, bizim kastettiğimiz de bu değil. Bundan dolayı da yönetmeliği değiştirdik, vurguları güçlendirdik. Bunun öncelikle bir genel arama niteliğinde yapılması gerektiğini, somut emarelerin olmasını, gerekli görülmesini ve kurum müdürünün doğrudan iradesi sonucunda ihtiyaç duyulması hâlinde detaylı arama yapılabileceğini detaylandırdık. Önlük verilmesi önceden bir uygulamaydı, mevzuat hükmü haline getirdik. Tutanak imzalanması ya da hükümlünün imtina etmesi hâlinde ne şekilde işlem yapılacağı tüm detayıyla anlatıldı.

Üçüncü olarak, mesela, bu önceden de aynı şekilde vardı; genel arama. Gerekli görülmesi halinde ikinci aşamada eski tabirle “çıplak” şu anki tabirle “detaylı arama.” Üç, gerekli görülmesi hâlinde beden çukurlarında tabip marifetiyle arama. Yani bunların hepsi kademeli olarak yapılacak şeyler. Önceki aşamada da ben bu konunun biraz manipüle edildiğini ama bundan bizim de kendimize göre gerekli tecrübeleri çıkarmamız gerektiğinin farkındayım.

Sayın Başkanım, eğitime çok ciddi manada ağırlık verdik, veriyoruz, vermeye de devam ediyoruz. Yani bu konuda 100 uygulamadan 99'u son derece nizami ama 1 tane uygulamanın biraz farklı, biraz mevzuatın dışına taşması hâlinde neyle karşılaşabileceğimizin çok farkındayız. O yüzden olabildiği kadar eğitim noktasında gerekli özeni gösteriyoruz.

Sayın Başkanım sormuştu, işte hükümlünün kabul etmemesi hâlinde...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ - Tabii, burada hukuk devleti olmanın bir gereği olarak orantılı, amacına uygun, hukuka uygun bir müdahale gerekli oluyor. Ama bu kesinlikle ona kötü muamele yapmak, onu darp etmek, onu hırpalamak şeklinde değil; amaca uygun olarak sadece aramayı gerçekleştirecek boyutta. Bu konuda uygulamaları takip ediyoruz. Farklı örnekler olduğunda, olabildiğinde zaten suç niteliğindeyse hükümlü, tutuklu veya avukatı suç duyurusunda bulunuyor, adli soruşturma yapılıyor. Adli soruşturmaya konu olsun ya da olmasın bize intikal eden her olayda da biz idari soruşturmamızı yapıyoruz.

Diğer bir konu, yine, manipüle edildiğini düşündüğüm bir konu; iyi hâl uygulamaları.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Başkanım, ona geçmeden önce bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Buyurun.

FATMA KURTULAN (Mersin) - Müdür Bey, siz şey dediniz: “Cezaevine ilk girişte üstünde yabancı bir madde filan getirme.” Şimdi, bu cezaevinden cezaevine nakil durumlarında da uygulanıyor. En azından onu bir gözden geçiremez misiniz ya da bununla ilgili ne düşünüyorsunuz? Mesela, tutuklu on yıldır bir cezaevindedir, orada bir nakil yapıyorsunuz, orada da uygulanıyor çıplak arama.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ - Sayın Vekilim, aynı şeye geleceğim. Yani gerek ilk defa girsin... Adli olsun, terör olsun hiç fark etmiyor yani infazda temel kural eşitliktir zaten. Gerek ilk kuruma giriş gerekse nakil ya da işte başka nedenlerle bir kurumdan başka bir kuruma gitti. Zaten genel kuralımız şu 34’üncü maddeye uygun olarak genel arama. Hani gerekli görmemişsek, burada da gene detaylı aramaya gerek yok. Ama burada mutlak surette detaylı aramayı ortadan kaldıracak ya da her aramayı detaylı hâle getirecek bir düzenleme yapmak mümkün değil.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, Sayın Genel Müdürüm, anladım ben. Şöyle bir şey arkadaşlar, yani detaylı arama bir ihtiyaç mı?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ -Gerektiğinde mutlaka ihtiyaç.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Gerekli mi? Şartları gerçekleştiğinde gerekli. Tabii, şartların ne şekilde gerçekleştiği konusunda oradaki arkadaşın takdir hakkı var mı? Var. Takdir hakkı bir.

İki: Siz –masanın– Genel Müdürsünüz, yürütme organının bir parçasısınız, buradasınız. Biz buradayız, yasama organı burası.

Şimdi şöyle: Bizim işi tevdi ettiğimiz arkadaşlarımızın üzerindeki kontrol ve tedbiri bırakmamamız gerekiyor. Cezaevinin her bir personelinin bu anlamda yüzde yüz işine sadık, yüzde yüz iyi niyetli, yüzde yüz kusursuz bakış açısıyla değerlendirmememiz gerekiyor. Benim üzerini çizmek istediğim, altını çizmek istediğim mesele bu. Yani oradaki bir arkadaşımız çeşitli nedenlerden dolayı, bazen başka bir sebepten dolayı; yan baktı, belki küfür etti, başka bir şey yaptı. Dolayısıyla, hani burada bizim, cezaevi personelinin de bu konuda hassasiyet ve duyarlılık göstermesi için belli bir mekanizmayı ortaya koymamız lazım. Yoksa bu konu hep bizim önümüze gelmeye devam edecek. Sıfıra indirebilir miyiz? İndiremeyiz, insanın olduğu her yerde...

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Ama hedefimiz olur.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Hedefimiz olur, bunu anlatmaya çalışıyorum.

Benim burada demek istediğim şey şu: Siz, personelinize kesinlikle hatasız, kusursuz olarak bakmayın; biz de gelen her olaya “Ya, bu kesin vardır, bu kesin böyledir.” diye zaten bakmıyoruz. Burada önemli olan murada ulaşmak yani bu konuda haksızlık söz konusuysa, ihlal söz konusuysa onu gidermek; istismar söz konusuysa da onu da gidermek. Mesele bu; engel olmak.

Teşekkür ederim.

Buyurun, devam edin lütfen.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Diğer bir konu, Sayın Başkanım, iyi hâl uygulamaları. Malumunuz, 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla bu iyi hâl konusunda bir yönetmelik değişikliğine gidildi, sisteme ciddi manada yeni mekanizmalar getirildi. Eskiden daha otomatik...

Malumunuz, infaz bir sistem. İşte, bir hükümlüyü düşünelim, kapalı ceza infaz kurumuna giriyor; mevzuatta öngörülen süreyi doldurduktan sonra, iyi hâl değerlendirmesi yapılıyor, açık ceza infaz kurumuna geliyor; orada belirli bir süreyi geçirdikten sonra, eğer iyi hâlliliği devam ediyorsa bu kez tahliye edilmek suretiyle cezaevinden çıkıyor ama denetimli serbestlik uhdesine giriyor; orada aynı şekilde o süreç tamamlandıktan sonra, bu kez koşullu salıverme süreci başlıyor; sonraki aşamada da bihakkın tahliye süreci oluyor.

İnfazın amacı elbette tehlikeli, artık topluma kazandırılması mümkün olmayan hükümlüyü belli oranda toplumdan uzak tutmak ama temel amaç topluma yeniden kazandırmak, onu topluma yeniden entegre etmek çıktıktan sonra. E, burada bir iyi hâllilik değerlendirmesinden geçiyor, geçmek zorunda. Eskiden daha otomatikti, süreler dolduğu zaman, eğer çok aykırı bir davranışı yok ise otomatik olarak iyi hâlli sayılıyordu. Biz, sisteme yeni olarak, farklı olarak şunu getirdik, dedik ki: “Birinci hedef olarak, aslanan, yaklaşım tarzı itibarıyla, biz bir hükümlünün iyi hâlliliğini son derece kolaylaştıralım.” Hükümlünün ekstra bir şey yapmasına gerek yok; sadece cezaevinde bir başkasına zarar vermesin, cezaevi kuralları anlamında bir kargaşa yaratmasın, daha çok pasif kalmaya yönelik olduğunda zaten iyi hâllilik koşulu çok büyük oranda sağlanmış oluyor. Bir spor faaliyetine katılması, bir eğitim-kültür faaliyetine katılması -basit nitelikteki faaliyetlerden bahsediyorum- bir kitap okuması yani durumuna göre pasif kalması ve küçücük bir faaliyet yetiyor Sayın Başkanım.

Dedik ki: “Bu yetmez, bir de her hükümlü bir değildir, bunların içinde zaten hiçbir şey yapmasanız bile ıslaha çok müsait olan insanlar var ama bunlara da bir hedef koyalım, onları da bu sistemin içinde daha aktif olarak kullanalım. Sadece pasif kalma değil, ilave faaliyetleri daha güçlendirerek, daha geliştirerek, odadaki arkadaşının hastaysa bakımına yardımcı olarak bu da belirli bir oranda daha erken açık ceza infaz kurumuna ayrılsın.” Alt eşik belirledik, üst eşik belirledik.

Bu faaliyetlerin pandemi sürecinde hiç yapılmadığı -belki orada bizim hatamız var eksik bilgilendirmeden dolayı- doğru değil; biz pandeminin ruhuna uygun olan bir kısım faaliyetlerimize devam ettik. Özellikle oda bünyesinde yani aynı odada kalan hükümlüler yönünden bu faaliyetler devam etti ve puanlamaya girdi Sayın Başkanım ama genel faaliyetlerde tabii ister istemez bir kısıtlamaya gittik.

Üst eşik anlamında da bizim zaten yönetmelikte şöyle bir hükmümüz var: Eğer bir hükümlü üst eşişe ya da alt eşişe -hiç fark etmiyor, eşişe- ulaşma anlamında idareden kaynaklı, ortamdan kaynaklı, cezaevinin fiziki koşullarından kaynaklı, mücbir sebepler var ise bu durum, faaliyete katılmama onun aleyhine olarak yorumlanamaz, açık mevzuat hükmüdür bu. Dolayısıyla, şu an iyi niyetli olan, kendisine o hedefi koyan bir hükümlünün alt eşişe ulaşamama gibi bir ihtimali zaten hiç yok Sayın Başkanım. Üst eşik anlamında da bizim açmış olduğumuz oda olarak, koğuş olarak faaliyetlere katılması aslında diğerleri açısından da mevzuat anlamında o yetki var ve bunlar uygulanıyor, çok güzel rakamlarımız var. Ben, burada bu vesileyle şunu da teklif edeceğim; bu çok önemli bir konu, bana göre sadece Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün konusu değil çünkü buna yönelik olarak size de binlerce başvuru geliyor. Eğer uygun görürseniz, sizin zamanınızın uygun olduğu bir sürede, biz, ilgili birimdeki arkadaşlarımızla gelelim, size bir saati geçmeyecek bir sunum yapalım, konunun tam anlamıyla anlaşılması açısından.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Pekâlâ, öyle yapalım.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Yıllardır uygulanan bir sistem vardı, neden 1 Ocak 2021 tarihinde bu yönetmeliğe ihtiyaç duyuldu? Çünkü mesela otuz yıl tutuklu var, otuz yıl hükümlü yani belli şartlara kadar gelmiş ama son bir yılda bu...

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Şimdi şöyle: İnfaz canlı bir sistem; amaç sadece hükümlüyü toplumdan uzak tutmak değil, öncelikle topluma kazandırmak.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Yani, bu son yıllarda çok hükümlü oldu.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Buna yönelik olarak özellikle terör yönünden Sayın Vekilimiz Oya Hanım da dedi ki: “Ya, ben yıllardır işte Komisyon üyesi olarak gidiyorum, cezaevi ziyaretleri yapıyorum, terör hükümlülerinin aslında bıraktığımız yerde olduğunu görüyorum bu kadar şeye rağmen.” Doğrudur, aslında bu sistemin hedeflerinden bir tanesi de sadece terör anlamında değil hem adli hem terör açısından işte bu hedefi sağlamak.

Şimdi, terör örgütü üyeliği ya da liderliği, A örgüt, B örgüt yani önemli değil, adı “terör örgütü” olan, suç kalıbı itibarıyla o kapsamda bulunan, sonraki aşamada da yargılaması yapılmış, kesinleşmiş ilama konu olan bir hükümlüden bahsediyorum. Bunun cezalandırılması gereken başka eylemleri varsa onlardan ayrı ceza almıştır ama terör örgütü üyesi olan bir hükümlü ne için içeride bulunuyor? Nizami olmayan, hukuka aykırı bir terör örgütüne üye olduğu için, değil mi? E, şimdi, biz, zaten bu iyi hâl çalışmaları kapsamında -terör açısından konuşuyorum- eğer bir hükümlünün iyi hâlliliğinden bahsedeceksek bunun o örgütten kopmuş olması gerekiyor; düz mantık olarak. E, şimdi, açlık grevlerine katılmış, örgütün içeriden, dışarıdan her türlü talimatını yerine getirmiş, sonraki aşamada -teorik olarak konuşuyorum- henüz değerlendirmeye girmemiş, açık ceza infaz kurumuna ayrılacak veya işte denetimli serbestliğe gidecek; iyi hâlliliğinden nasıl bahsedebileceğiz?

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – Terör suçlarında açık ceza var mı Sayın Genel Müdür ?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Tabii.

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – Peki, bir şey daha soracağım.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bitirsin mi Enis Bey?

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – Sözüünüzü kestim ama şunu soracağım: Ya, adam zaten yirmi yıl yatmış, bir yıl da koşullu salıvermeden yararlanacak, denetimli serbestlikten yararlanacak ya da yararlanmayacak. O bir yılı uzatarak yani tahliye etmeyerek nadim mi olacak, pişman mı olacak?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Ama iyi niyetli ile kötü niyetliyi nasıl fark edeceğiz?

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) – Yok, zaten Oya Hanım’a da katılıyorum yani bir adam yirmi yıl...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Şimdi, şöyle bir şey Sayın Başkan...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU –Buyurun Sezgin Bey.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Bu denetim yapılırken sonuçta Gözlem Kurulunun verdiği karar doğrudan doğruya kişi özgürlüğü ve güvenliğiyle ilgili. Yani tutuklu ve hükümlülere kanunla verilmiş bir hak var, “Şu kadar yatarsan tahliye olacaksın.” Hangi koşullarda tahliye olmayacağını kanun göstermiş; disiplin cezası almış mısın, almamış mısın? Disiplin cezası almışsa eğer son yılda zaten şartlı salıvermeden faydalanamayacak ama şimdi tamamen subjektif değerlendirmeye

açık bir kurul devreye girmiş yani cezaevlerinde ortak olmayan, ortak kurallar olmayan güçsüz bir değerlendirme yapıyor; dolayısıyla mesele orada. “Pişman olmamış.” diyorsunuz yani daha koğuşa geçmemiş, o zaman diğer koğuşa da kaldırın, hepsini kaldırın.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Bu konuda biz zaten uygun görürseniz bir arz yapacağız.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Bu dedikleriniz de ayrıca mesela açlık grevine katılmak yani disiplin cezasını gerektiren bir şeydir belki. Bugüne kadar hiç disiplin cezası almamış, subjektif bir değerlendirmeye şartlı salıvermesi engelleniyor.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, Sezgin Bey, tabii, bu bir düşünce, sizin düşünceniz böyledir. Ben de böyle düşünmüyorum çünkü gerçekten herhangi bir terör suçu nedeniyle cezaevine girmiş ama nadim olmuş, efendime söyleyeyim, artık hiçbir bağı kalmamış, dolayısıyla dışarıya çıktığında bu konulara tekrardan tevessül edeceğine ilişkin bir kanaat ortada yok. Böyle bir insan ile bunun tam aksi istikamette olan bir insan arasında da bir farkın olması lazım; bu birincisi.

İkincisi...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Sayın Başkanım, şu var: Kanunla verilmiş bir hak var, yönetmelikle ve uygulamayla geri alınan bir hak var. Bakın, burada, kanunla verilmiş bir hak var ama yönetmelikle ve...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Kanun emredici değil bu konuda. Kanunun emredici hükmü olsa bir şey diyemem.

Şimdi burada demek istediğim başka bir şey de var: O dışarı çıkacağı bir sene içerisinde ihtimalen ıslah da olabilir, olmaya da bilir.

KADRİ ENİŞ BERBEROĞLU (İstanbul) – Olmayabilir de.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Ama sonuç itibarıyla, dediğimiz gibi, cezaevinde aynı şartlarda, aynı koşullarda, aynı suçtan yatan iki insan ile ikisi arasında bir farkın da olması lazım özendirici olması bakımından -efendime söyleyeyim- başka hususlar bakımından. Dolayısıyla ben bu düşüncenize katılmıyorum.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Şöyle bir şey... Şunu da söyleyeyim...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bu ikimizin arasında, bunu daha sonra tartışalım.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Tamam, olur.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bitirelim yavaş yavaş Sayın Genel Müdürüm.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Hemen bitireceğim.

Sayın Başkanım, bu konuda size bir arz yapabilirsek bundan öncelikle biz çok mutlu oluruz çünkü bu konu çok tartışmaya açık.

Sadece şunu söyleyeyim: Tabii, iyi hâlli olduğu ya da olmadığı yönündeki karar idare gözlem kurulu tarafından veriliyor, cumhuriyet savcısının başkanlık ettiği idare gözlem kurulu tarafından. İnfaz hâkiminin denetimine açık, oraya itiraz yoluyla götürülebiliyor, iptali sağlanabiliyor; onunla da sınırlı değil, infaz hâkiminin verdiği karar da bağlı bulunduğu ağır ceza mahkemesine itiraz yoluyla götürülebiliyor yani yargısal bir güvencesi de olan bir durum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şimdilik bu çerçevede anladık, tamam ama ayrıca bir sunum yapmak istiyorsunuz...

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Aynen.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – ...biz de buna evet diyoruz. İnşallah, önümüzdeki dönemde bunu yapalım.

Tamam, şimdi...

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Birkaç konu başlığı...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Biraz acele edelim.

Arkadaşlar, toplantı saat...

FATMA KURTULAN (Mersin) – Kafesle ilgili çalışmaları var mı?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, anlaşıldı, o konuda da...

Sayın Genel Müdürüm, son dokuz dakikanız...

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ – Tamam Sayın Başkanım.

Bu, ücretsiz nakillerle ilgili gündeme gelmişti. Bu, Cumhurbaşkanlığı eylem planında da hedef olarak konulan bir konu olduğu için Sayın Vekilim, buna ilişkin yasal düzenleme yapıldı, uygulama da başladı, hani o manada da bilgi arz etmek isterim. 17 Haziran 2021 tarihinde yasal değişiklik yapıldı, 12 Kasım 2021 tarihi itibarıyla da bizim yönetmeliğimize girdi. Çocuklar yönünden maddi durum anlamında hiçbir ayırım koymadık yani çocukların, çocuk hükümlü ya da tutuklunun isteğe bağlı nakli tamamen ücretsiz olarak gerçekleştirilecek, diğer yetişkinler yönünden de -tabii, bunun bir araştırma ciheti de olacak- eğer ekonomik durumu uygun değilse bunu doğrudan kamu tarafından biz karşılama anlamında hem mevzuat değişikliğini yaptık hem uygulamasına başladık.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Yani bence devletimizin ulaştığı imkânlar, sair avantajlar falan, bunu artık kaldırmak lazım Sayın Genel Müdürüm.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ - Yani komple kaldırma anlamında... Herhâlde onu kastediyorsunuz.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU - Onu kastediyorum yani ne mahzuru var?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ - Bunu tabii çok geniş bir zamanda tartışmamız lazım. Buna ilişkin söyleyebileceğim en az 4 ya da 5 madde başlığı var ama zamandan tasarruf anlamında...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU - Tamam, pekâlâ.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir cümleyle araya girebilir miyim?

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Yeter, Mahmut Bey ya... Mahmut Bey, lütfen artık ya...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Konuyla ilgili ama...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Lütfen arkadaşlar... Arkadaşlar, bakın, ama benim de iyi niyetimi suistimal etmeyin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bitmişti ama...

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Mahmut Bey, rica ederim...

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRÜ YUNUS ALKAÇ - Son bir konuyla bitireceğim Sayın Başkanım.

Bu konu da kamuoyunun gündemine çok geldiği için burada belki sizlere arz etmenin yararlı olacağını düşünüyorum, Fatma Kurtulan Vekilimiz de bir konu başlığı olarak açmıştı, Garibe Gezer olayı; ceza infaz kurumunda intihar eden, kendisine cinsel istismarda bulunulduğu, tecavüz edildiği

iddiasından dolayı. Buna ilişkin olarak yapılan adli soruşturma Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tamamlandı ve kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildi. Tabii, adli soruşturma bağımsız yargı tarafından yapılır, bizim dışımızda. Bizi ilgilendiren nokta şu, adli soruşturma dosyasında da bu var: Garibe Gezer'in vefatından önce, intihar etmesinden önceki aşamada yine farklı bir cezaevinde kalan ağabeyiyle telefonda yapmış olduğu görüşmede bu konu özel olarak kendi aralarında konuşulan bir konu. Bu, soruşturma dosyasında da olduğu için ben Komisyona arz etmenin uygun olacağını düşünüyorum. Orada ağabeyi, kamuoyuna, basına, sosyal medyaya yansıyan bu cinsel istismar, onun tabiriyle "tecavüz" onun tabiriyle "bayan infaz koruma memurları tarafından kendisine yapılmış tecavüz"ün doğru olup olmadığını ısrarla soruyor ve kendisi önce dolambaçlı bir şekilde -"Böyle bir şey vardır." demiyor- "Alıp götürme sırasında öyle bir fiziki müdahalenin olduğunu." falan söylüyor fakat ısrarından dolayı ağabeyinin, böyle bir şey olmadığını o görüşmede açıkça söylüyor. Buna dayalı olarak veya dosyadaki diğer bilgi belgelere, delillere dayalı olarak da cumhuriyet başsavcılığı tarafından verilmiş bir takipsizlik kararı var, bunu da özellikle arz etmek isterim Sayın Başkanım.

Yoğunluktan dolayı arada atlamış olduğum konu başlıkları mutlaka vardır. Biz rapora yönelik olarak bunlara -yazılı olarak da- zaten cevap verdik, ilave şeylere de cevap veririz Komisyonunuza.

Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, ben teşekkür ediyorum katılımlarınız için.

Bütün Komisyon üyesi arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Bence, saat on buçukta başladığımız toplantıyı saat bir itibarıyla neticelendiriyoruz, son derece verimli, herkesin söylemek istediğini söylediği, görüşünü ifade ettiği bir toplantı oldu.

Şimdi, her iki raporun görüşmeleri tamamlanmıştır.

Ben, raporları ayrı ayrı oylarınıza sunacağım:

Bünyan Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu'nu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Tarsus Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu'nu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Yine oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, gündemimizdeki konuların görüşmeleri tamamlanmıştır. Bu vesileyle, toplantıyı kapatıyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

Kapanma Saati: 12.57

